

FISCALE MAATREGELEN IN HET
FEDERALE EN DE DEELSTATELIJKE
REGEERAKKOORDEN NA DE
VERKIEZINGEN VAN MEI 2019

Neirinckx Kenneth

Masterproef

Academiejaar 2019-2020

Master na master Fiscaal recht

Aantal tekens: 119.042

Promotor: Prof. N. Plets

1e assessor: Mevr. I. Rivière

2e assessor: Prof. dr. E. Van de Velde

Voorwoord

Beste lezer,

Deze thesis is het sluitstuk van mijn atypische academische loopbaan. Ik heb reeds een bachelor in de journalistiek, een master in de handelswetenschappen (afstudeerrichting fiscaliteit) en hopelijk na deze thesis ook een Ma-na-Ma in het Fiscaal Recht. Dankzij de kennis die ik de voorbije jaren heb opgedaan heb ik een brede interesse die ook de keuze voor dit onderwerp verklaart.

Ondanks het feit dat dit een rechten-thesis is, heb ik toch geprobeerd om de raakvlakken die fiscaal recht met andere domeinen heeft niet uit de weg te gaan. Hier wil ik ook mijn promotor, Prof. Plets, bedanken voor de begeleiding tijdens deze thesis. Dankzij de tips en de feedback ben ik er toch in geslaagd om belangrijke aspecten binnen het recht, zoals bijvoorbeeld het Staatsrecht, niet te vergeten. Door mijn economische achtergrond is dit namelijk een gedeelte van het recht waar ik nog maar weinig mee in aanraking was gekomen. Ik heb deze thesis dan ook gebruikt om mij hier in te verdiepen.

Helaas is dit academiejaar ook het jaar waarbij afstandsonderwijs het nieuwe normaal werd, en bibliotheken niet toegankelijk waren voor studenten omwille van coronamaatregelen. Dit zijn geen ideale omstandigheden om een thesis te schrijven, maar dankzij de flexibiliteit van de medewerkers van de universiteitsbibliotheek, was het mogelijk om scans van boekdelen aan te vragen. Ik wil hiervoor al deze medewerkers bedanken voor de snelle respons.

Daarnaast wens ik ook mijn mama en mijn vriendin Sophie te bedanken voor het vele nalezen en de bijhorende feedback die bijzonder nuttig was. Ten slotte wens ik ook u, als lezer, te bedanken. Het is namelijk fijn om te weten dat dit werk niet enkel in de *digitale* archiefdozen is verdwenen.

Kenneth Neirinckx

Inhoudstabel

Voorwoord	i
Inhoudstabel	ii
Inleiding	1
Vorming regeringen.....	3
Deelstaten.....	5
GEMEENSCHAPPEN	7
Ontstaan en fiscale bevoegdheden.....	7
Duitstalige Gemeenschap.....	9
Duitstalige gemeenschapsregering	9
Franse Gemeenschap	10
Regering Federatie Wallonië-Brussel	10
Onderwijs	10
Varia.....	11
Vlaamse Gemeenschap	12
GEWESTEN	13
Ontstaan en fiscale bevoegdheden.....	13
Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	16
Wonen	17
Successie.....	19
Administratieve vereenvoudiging.....	19
Mobiliteit	20
Samenwerking andere niveaus	22
Waalse Gewest	23
Wonen	24
Onroerende voorheffing	25
Mobiliteit	26
Samenwerking andere niveaus	26
Vlaamse Gewest	27
Wonen	28
Successie.....	31
Mobiliteit	33
Innovatie	34
Varia.....	34
Onroerende voorheffing	37

Onderwijs	38
Samenwerking andere niveaus	39
Federale overheid	39
Fiscale bevoegdheden	39
Federale regering	40
Maatschappelijke en juridische noden.....	41
Conclusie	43
Bijlage 1: Bibliografie	iv
Wetgeving	iv
Rechtspraak	vii
Rechtsleer	vii
Bijlage 2: Synthese	xi

Inleiding

Op 26 mei 2019 trok de Belg voor het laatst naar de stembus. Het was een verkiezing waarbij zowel de verschillende regionale parlementen als het federale parlement werden verkozen.¹

De verschillende parlementen zijn opnieuw geïnstalleerd na het onderzoek van de geloofsbrieven en de eedaflegging van de parlementsleden. Het is echter nadien aan de politici (en hun partijen) zelf om een regering te vormen. Dit is ondertussen in heel België gelukt, al is dat op het federale niveau wel met een minderheidsregering met een beperkt programma, namelijk het bestrijden van het coronavirus.²

In deze thesis zullen de fiscale maatregelen uit de regeerakkoorden en de verkiezingsprogramma's van de coalitiepartners onder de loep genomen worden. Er kan namelijk verondersteld worden dat, in normale omstandigheden, het regeerakkoord gedurende de legislatuur zal omgezet worden in wetteksten. De creatie van het wettelijke kader is noodzakelijk, aangezien het fiscale legaliteitsbeginsel,^{3 4} geen belasting zonder wet, het zwaartepunt van de belastingheffing bij de wetgevende macht legt.⁵ Belastingen kunnen enkel ingevoerd worden door een wet, decreet, ordonnantie, provinciaal of gemeentelijk reglement dat goedgekeurd is door de vertegenwoordigers van het volk. Bijgevolg zijn verkiezingen een belangrijk momentum voor de burger waarop hij de mogelijkheid heeft om zijn stempel, weliswaar onrechtstreeks, te drukken op de fiscale wetgeving. Want zoals art. 170 van de grondwet bepaalt, kan een belasting alleen door het volk (in casu door zijn vertegenwoordigers) worden ingevoerd. Dit legaliteitsbeginsel is een uiting van wat in de vakliteratuur omschreven is als het "no taxation without representation"-beginsel, en heeft haar basis in de Magna Charta van de 13^e eeuw.⁶

Deze thesis is een combinatie van verschillende onderzoeksmethodes, om zo tot een zo volledig mogelijke analyse te komen. Naast het beschrijvend gedeelte van de verschillende fiscale maatregelen, is dit onderzoek ook intern vergelijkend, rechtstakoverschrijdend en interdisciplinair.

¹ Ter volledigheid: ook het Europese parlement werd verkozen, maar dit maakt geen deel uit van dit onderzoek.

² *Hand.* Kamer 2019-2020, 17 maart 2020, nr. PLEN029, 1-5.

³ Art. 170 GW

⁴ Art. 172 GW

⁵ M. DELANOTE, M. MAUS, F. DESMYTTERE, en A. KIZILKILIC, *Basisbegrippen Fiscaal Recht*, Brugge, die Keure, 2019, 49.

⁶ L. DE BROE, *Vademecum Fiscale Falconis*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, XIII + 550p.

Het doel van deze thesis is een antwoord te geven op een aantal vragen. Zo zal onderzocht worden of de fiscale hervormingen uit de verschillende regeerakkoorden terug te vinden zijn in de verkiezingsprogramma's van de meerderheidspartijen. Er zijn namelijk argumenten voor partijen om de minder aangename hervormingen niet neer te schrijven in hun verkiezingsprogramma, en deze dus pas kenbaar te maken na de verkiezingen als de partij zeker is van regeringsdeelname. Hierdoor kan je twijfelen aan de macht van de burger binnen het legaliteitsbeginsel.⁷ Uiteraard is het zo dat in ons systeem er steeds compromissen gesloten moeten worden in het kader van een coalitie, maar indien een fiscale maatregel in geen enkel meerderheidsprogramma stond, kan er geen sprake zijn van een compromis. Daarnaast zal onderzocht worden of er in deze regeerakkoorden vernieuwende fiscale ideeën werden gelanceerd. Tot slot zal ook bekeken worden of deze maatregelen de juridische en maatschappelijke noden zullen kunnen beantwoorden.

Alvorens deze vragen te beantwoorden is een meer algemeen inleidend kader nodig, om zo de complexiteit van dit onderwerp te kaderen. Zo zal er eerst dieper ingegaan worden op hoe een regeringsvorming in België in zijn werk gaat. Hiervoor zal er gekeken worden naar het staatsrecht, aangezien dit recht de indeling van de Belgische staat en zijn onderverdelingen regelt.⁸ Naast de Grondwet en rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, is in deze ook een benadering vanuit de politicologie waardevol. Bijgevolg zullen er naast juridische bronnen ook enkele bronnen uit de vakgebieden politicologie en economie gebruik worden in deze thesis. Ook zal in het algemene deel de fiscale bevoegdheidsverdeling besproken worden.

Na het algemene gedeelte zullen vervolgens de fiscale maatregelen die de deelstaten en de federale overheid in de regeerakkoorden hebben opgenomen besproken worden. De regeringen zullen per categorie chronologisch (datum van eedaflegging) aan bod komen. Indien een fiscale maatregel uit het regeerakkoord reeds is omgezet in een wettekst, decreet of ordonnantie, zal deze uiteraard besproken worden.

⁷ Zie eerder.

⁸ R. DECORTE en B. DE GROOTE, *Handboek Civiel Recht*, Gent, Larcier, 2011, XVIII + 755 p.

Vorming regeringen

België is op dit moment een federale staat,⁹ en heeft zowel federale, gewestelijke als gemeenschapsregeringen.¹⁰ Hoe een regering gevormd wordt is verschillend per niveau. Op het federale niveau zal de koning na de verkiezingen audiënties organiseren, waarbij partijvoorzitters ontboden worden op het paleis. De koning kan ook andere vooraanstaanden ontbieden, zoals bijvoorbeeld de voorzitters van Kamer en Senaat. Na de consultaties zal de koning een informateur en later ook een formateur benoemen om een regering te vormen. De voorbije jaren werden ook andere titels zoals “ontmijner” en “koninklijk opdrachthouder” gebruikt om de formatie vlot te trekken.¹¹ Dit toont aan dat de federale formaties in België de laatste jaren er niet eenvoudiger op zijn geworden.

Een formateur zal op basis van de programmapunten van de partijen die samen een regering willen vormen een regeerakkoord opmaken. Dit akkoord wordt geschreven in onderhandeling met de verschillende partijen. Het akkoord kan aanzien worden als een politiek contract tussen de regeringspartijen, waarin ze de voornemens voor de hele legislatuur vastleggen. Pas na het bereiken van het akkoord zullen de partijen de ministerposten verdelen. Op het regionale niveau is de koning niet betrokken bij de regeringsvorming,¹² maar gaat die rol (in eerste instantie) naar de grootste partij. Indien deze partij erin slaagt om voldoende goodwill te creëren bij andere partijen om een regionale regering te vormen, zal in de meeste gevallen een kopstuk van de grootste partij aangesteld worden tot formateur.

Een regeerakkoord is dus per definitie een compromis tussen de verschillende partijen. De grootste partij kan het hardste doorduwen, maar indien een kleine partij noodzakelijk is voor de vorming van de regering zal deze partij proberen haar vel duur te verkopen, om zo relatief veel programmapunten binnen te halen. Daarnaast draait het ook om marketing, partijen zullen steeds proberen te benadrukken hoe zwaar ze hebben kunnen doorwegen op het regeerakkoord.¹³

⁹ Art. 1 GW

¹⁰ Een beknopte geschiedenis komt later aan bod

¹¹ C. DEVOS, N. BOUTECA, K. OSSENBLOK en P. MOENS, *Belgisch Federalisme*, Gent, Academia Press, 2017, 295 p.

¹² Merk op: de Minister-presidenten moeten ook de eed afleggen bij de koning, die dan optreedt als Staatshoofd en niet als hoofd van de federaal uitvoerende macht. Zie ook: C. BEHRENDT en M. VRANCKEN, *Beginselen van het Belgisch staatsrecht*, X, die Keure, 2020, 322-326.

¹³ N. BOUTECA, “Wie weegt, scoort. Maar ook in Vlaanderen?”, 2 oktober 2019, www.tijd.be/opinie/algemeen/wie-weegt-scoort-maar-ook-in-vlaanderen/10167590.html.

Wanneer de regering gevormd is zal de regeringsleider een regeringsverklaring afleggen in het parlement, waarna de regering het vertrouwen zal vragen via een motie van vertrouwen.¹⁴ In een regeringsverklaring zal het hoofd van de regering de belangrijkste punten van het regeerakkoord presenteren/uitleggen aan het parlement. Deze dient voor het federale niveau enkel gestemd te worden in de kamer van volksvertegenwoordigers, en dus niet in de senaat. Indien er geen meerderheid is die het vertrouwen geeft, zal de regering in de meeste gevallen niet aantreden.¹⁵

Regeringen zijn onderdeel van de uitvoerende macht en zijn onderworpen aan parlementaire controle.¹⁶ Er kan opgemerkt worden dat in de praktijk de machtsbalans steeds meer overhelt naar de regering.¹⁷ Reden hiervoor is dat de meerderheidspartijen hun parlementsleden stevig in het gareel houden. Een parlements lid van een meerderheidspartij zal met andere woorden het zijn “eigen” regering zelden moeilijk maken, in het belang van de partij. De parlementsleden van de meerderheidspartijen zijn door de afspraken die gemaakt zijn in het regeerakkoord dan ook vaak zeer beperkt in hun kritische vrijheden.¹⁸ De regering zal dan ook hoofdzakelijk gecontroleerd worden door parlementsleden van de oppositiepartijen.

De wetgevende macht is op het federale niveau gemeenschappelijk uitgevoerd door de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat (hierna: het parlement), en de koning. Op het regionale niveau zijn dit de deelstatelijke regeringen en parlementen.¹⁹

Verder blijkt dat het parlement, als onderdeel van de wetgevende macht, een beperktere rol heeft op het gebied van wetgevend werk dan de term wetgevende macht doet vermoeden. De wetgevende macht is namelijk niet de grootste “leverancier” van wetten. Meer dan driekwart van de wetten die goedgekeurd worden vinden hun oorsprong bij de regering.²⁰ En ook voor decreten zijn er soortgelijke cijfers. In de periode 1995-1999 was 70% van alle aangenomen decreten in het Vlaams parlement een regeringsontwerp.²¹ Hieruit blijkt dus dat de regering een belangrijk orgaan is aangaande het wetgevende werk. Uiteraard is het wel de wetgevende

¹⁴ Art. 135 Regelement van de Kamer van volksvertegenwoordigers, Kamer.

¹⁵ C. DEVOS en N. BOUTECA, *Een plattegrond van de macht: inleiding tot politiek en politieke wetenschappen*, Gent, Academia Press, 2011, 345-388.

¹⁶ M. HOOGHE, “De tanden van het parlement”, *De Standaard*, 5 november 2011, 22.

¹⁷ C. DEVOS en N. BOUTECA, *Een plattegrond van de macht: inleiding tot politiek en politieke wetenschappen*, Gent, Academia Press, 2011, 345-388.

¹⁸ F. VERLEDEN, “De parlementaire cohesie van de regering-Michel”, *Samenleving en Politiek* 2016, afl.8, 72-81.

¹⁹ R. DECORTE en B. DE GROOTE, *Handboek Civiel Recht*, Gent, Larcier, 2011, XVIII + 755 p.

²⁰ W. DEWACHTER, *De mythe van de parlementaire democratie*, Leuven, Acco, 2001, 18-23.

²¹ S. MERGAERTS, “Het parlement als decreetgever”, in N. DE BATSELIER, *Levende democratie: de bocht van een parlement in de 21ste eeuw*, Tielt, Lannoo, 2004, 36-64 .

macht die de wetsvoorstellen en wetsontwerpen zal goedkeuren aan de hand van een stemming.²²

Om deze vertegenwoordigers te bepalen worden er dus verkiezingen georganiseerd. De kiezer baseert zich op de verkiezingsprogramma's om een idee te hebben waar een partij naartoe wil in de komende legislatuur. Na de verkiezingen zullen de deelnemende partijen hun verkiezingsprogramma aan de hand van onderhandelingen omzetten in een regeerakkoord, wat uiteindelijk moet leiden tot (fiscale) wetgeving. De burger stemt met andere woorden onrechtstreeks voor fiscale wetgeving.²³

Het dient in dit kader ook opgemerkt te worden dat een regeerakkoord geen bindend document is voor een belastingplichtige, laat staan een wet. Daarnaast zal een regeerakkoord zelden tot nooit de details bevatten, die men wel in definitieve fiscale wet zal terugvinden. Bijgevolg zal de analyse hierdoor niet altijd alle uitzonderingsstelsels bevatten, die de uiteindelijk wet eventueel wel zal bevatten.

Deelstaten

De huidige federale staatsstructuur is een gevolg van 6 staatshervormingen die het resultaat waren van politieke compromissen en nieuwe tijdsinzichten. Zo wees een meerderheid van de parlementsleden tijdens de voorbereidingen van de eerste staatshervorming een federale structuur af.²⁴ Over het algemeen zijn de bevoegdheden van de deelstaten stelselmatig gegroeid. Zoals reeds gesteld, wordt er in deze thesis echter gefocust op de fiscale bevoegdheden. Het ontstaan van de gemeenschappen en de gewesten zal worden uitgelegd in hun respectievelijke hoofdstuk.

Fiscale bevoegdheden worden in de Belgische Grondwet sinds 1980 deels toegewezen aan de gemeenschappen en gewesten via artikel 170. Hoewel de federale wetgever dankzij paragraaf 2 hier toch nog beperkingen in kan aanbrengen, zou men de regionale fiscale bevoegdheid verder uitbreiden in 1989, met de bijzondere wet van 16 januari 1989, hierna de BFW.²⁵ Deze bijzondere wet gaf de gemeenschappen en gewesten 'oneigenlijke' fiscale bevoegdheden.²⁶ In

²² Voor gewesten en Gemeenschappen gaat het niet om wetten, maar om decreten en ordonnanties.

²³ Er dient opgemerkt te worden dat de vertegenwoordigers van het volk ook voor andere aspecten bevoegd zijn, waardoor de keuze van een kiezer voor een bepaald partij niet noodzakelijk ingegeven is door fiscale motieven. Dit zal echter buiten beschouwing gelaten worden in dit onderzoek.

²⁴ *Parl. St. Kamer*, 1964-1965, 993/1, Bijlage A, 4.

²⁵ Bijzondere wet betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de gewesten, BS 17 januari 1989, hierna BFW.

²⁶ H. DECOUTERE, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Mortsels, Intersentia, 2020, vi + 278 p.

de daaropvolgende jaren werd de bevoegdheid stelselmatig uitgebreid, met als recentste feit de zesde staatshervorming die o.a. de fiscale autonomie van de gewesten verder uitdiepte.

De fiscale autonomie maakt dus deel uit van de financiering die de federale wetgever voorzien heeft voor de deelstaten, al was dit niet altijd het geval.²⁷ Fiscale autonomie is meer dan louter en alleen een financieringsmechanisme voor de regio's, aangezien ze deze autonomie ook gebruiken als beleidsinstrument.

De bijzondere financieringswet is al meermaals aangepast en maakt ook een onderscheid tussen gemeenschappen en gewesten. Hierdoor is er een wezenlijk verschil in de fiscale autonomie tussen de gemeenschappen en de gewesten. Jammer genoeg moet vastgesteld worden dat deze financieringswet een bijzonder complexe tekst is, waardoor dit cruciaal aspect binnen onze staatstructuur als een kluwen aanzien kan worden. Doordat de financiering van de deelstaten geregeld is via een bijzonder wet, heeft dit als gevolg dat elke wijziging aan deze tekst voortvloeit uit een vraag van beide taalgroepen. Dit type wet kan namelijk enkel goedgekeurd worden met een tweederdemeerderheid en een meerderheid in elke taalgroep.²⁸

Die vraag hoeft echter niet dezelfde te zijn, zo kan ook een verschillend verlangen van de deelstaten, een term die ze kregen omdat elk Gewest/Gemeenschap een deel van het Belgisch grondgebied bestrijkt, resulteren in een (politiek) breed gedragen hervorming. Zo werd bijvoorbeeld de 5^e staatshervorming politiek mogelijk omdat er aan Vlaamse kant een verlangen was naar meer fiscale autonomie, terwijl er aan Waalse kant een vraag was naar meer financiële middelen voor de Franse Gemeenschap.²⁹ De combinatie van deze twee eisen leidde tot het Lambermontakkoord dat o.a. de fiscale bevoegdheid van de Gemeenschappen en de Gewesten zou uitbreiden met nieuwe "oneigenlijke" belastingen.

Binnen de fiscale bevoegdheidsverdeling is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen het materieel, formeel en gerechtelijk fiscaal recht.³⁰ Waar het materieel fiscaal recht gaat over het invoeren van belastingen en de noodzakelijke elementen ervan (zoals bijvoorbeeld de belastbare materie), gaat het formeel fiscaal recht over de inning van die belastingen. Het gerechtelijk fiscaal recht dient om fiscale geschillen via het gerecht te beslechten. Voor deze laatste categorie dient opgemerkt te worden dat deze behoort tot het

²⁷ Zo kregen de cultuurgemeenschappen (zie later) enkel dotaties en geen fiscale autonomie.

²⁸ J. VELVAERS, "De crisis van de staat en de Achillespees van het staatsrecht", RW 2011-2012, afl. 1, 23-27

²⁹ N. PLETS, "Eerste kennismaking met de gewijzigde fiscale bevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten na de vijfde staatshervorming.", L.R.B. 2002, nr. 2, 77-90

³⁰ J. VANPRAET, *De latente staatshervorming*, Brugge, Die Keure, 2011, 428.

gerechtelijk recht. Hierdoor zal voor het gerechtelijk fiscaal recht in beginsel toekomen aan de federale overheid, al is wel aanvaard dat deelstaten op basis van impliciete bevoegdheden de geschillenprocedure kunnen aanpassen voor hun eigen belastingen.³¹

Niet onbelangrijk is dat de fiscale bevoegdheid losstaat van de materiële bevoegdheid.³² Aangezien een belasting mogen heffen een bevoegdheid op zich is, is het mogelijk dat de heffingsbevoegde overheid geen bevoegdheid heeft over inhoudelijke aspecten van de materie. Wel is het zo dat een wetgever met de uitoefening van een fiscale bepaling, het andere wetgevers niet onmogelijk (of overdreven moeilijk) mag maken om bevoegdheden uit te oefenen die hen toekomen.³³ Het evenredigheidsbeginsel dient dus gerespecteerd te worden.

Zowel de fiscale bevoegdheid als de financiering van de regio's is vastgelegd in de Grondwet, bijzondere wetten en gewone wetten. Wel is het zo dat de fiscale bevoegdheidsverdeling enkele bijzonderheden met zich meebrengt. Zo zorgt artikel 170, §2 GW ervoor dat de federale overheid de fiscale autonomie kan beperken. Hierdoor ontstaat een hiërarchie waarbij federale wetten boven decreten/ordonnanties komen te staan. Deze interpretatie van de Grondwet is bevestigd door het Grondwettelijk Hof op basis van o.a. de parlementaire voorbereiding.³⁴

GEMEENSCHAPPEN

Ontstaan en fiscale bevoegdheden

In de eerste Belgische staatshervorming van 1970 werden 3 cultuurgemeenschappen opgericht,³⁵ waarbij men keek naar de taalgebieden. De bevoegdheden zijn op dat moment nog bijzonder beperkt, maar 10 jaar later is er een tweede staatshervorming die de bevoegdheden fors zal uitbreiden. De cultuurgemeenschappen worden omgevormd tot Gemeenschappen, omdat vanaf dan naast de culturele bevoegdheden ook persoonsgebonden aangelegenheden tot de bevoegdheden van de Gemeenschappen behoren.³⁶

In de grondwet worden de bevoegdheden van de Gemeenschappen in 4 artikels uitgeschreven.³⁷ Voor het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad voorzien artikel 127 §2 en

³¹ J. VANPRAET. *De latente staatshervorming*, Brugge, Die Keure, 2011, 428.

³² J. BAERT, "De fiscale bevoegdheden" in B. SEUTIN, en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De transversale bevoegdheden in het federale België*, Brugge, die Keure, 2017, 488p.

³³ GwH 13 juni 2013, nr.81/2013, overw. B.3.3

³⁴ GwH 17 mei 2001, nr.66/2001, overw. B.4.

³⁵ Grondwetswijziging 24 december 1970, BS 31 december 1970.

³⁶ Bijzondere wet 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, BS 15 augustus 1980, hierna BWHI

³⁷ Art. 127 GW, Art. 128 GW, Art. 129 GW & Art. 130 GW

artikel 128 §2 uit de grondwet, de toekenning van de bevoegdheid aan de Vlaamse of Franse Gemeenschap bij instellingen die omwille van hun activiteiten behoren tot die Gemeenschap. De BWHI verklaart de vermelde bevoegdheden uit de grondwet in detail.

Wat de financiering van de gemeenschappen betreft, dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds de Franse en de Vlaamse Gemeenschap, en anderzijds de Duitstalige Gemeenschap. De Franse en Vlaamse Gemeenschap hebben theoretisch zes financieringsbronnen. Zo hebben deze gemeenschappen naast de algemene belastingbevoegdheid, die artikel 170,§2 GW aan de gemeenschappen toekent, nog recht op niet-fiscale ontvangsten, een toegewezen gedeelte van de inkomsten uit de personenbelasting en BTW, federale dotaties, een overgangsmechanisme dat afloopt in 2034, en leningen.³⁸ Sinds de zesde staatshervorming zijn de toegewezen inkomsten uit de personenbelasting wel verlaagd, aangezien deze vanaf dat moment enkel nog berekend zou worden op het federale gedeelte van de personenbelasting, en niet langer op het geheel.³⁹

Uit praktische overwegingen maken de gemeenschappen echter geen gebruik van het prerogatief om belastingen in te voeren. Dit omdat binnen het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad zowel de Franse als de Vlaamse Gemeenschap bevoegd zijn. Het is voor de gemeenschappen zo goed als onmogelijk om de belastingplichtigen uit dat gebied aan de correcte gemeenschap toe te wijzen.⁴⁰

De Duitstalige Gemeenschap heeft op basis van hetzelfde Grondwetsartikel als de andere gemeenschappen ook een algemene belastingbevoegdheid. Daarnaast heeft de Duitstalige Gemeenschap ook nog financieringsbronnen met niet-fiscale ontvangsten, een toegewezen gedeelte van de inkomsten uit de belastingen, federale dotaties, een overgangsmechanisme dat afloopt in 2034, en leningen.⁴¹ In tegenstelling tot de Vlaamse en Franse Gemeenschap, stelt het praktische probleem zich hier niet, aangezien de Duitstalige Gemeenschap enkel bevoegd is in het Duitse taalgebied. Echter is van deze grondwettelijke belastingbevoegdheid voorlopig nog geen gebruikgemaakt door de Duitstalige Gemeenschap, hoewel dit in theorie perfect mogelijk is.

³⁸ Art. 1,§1 BFW

³⁹ Voorstel van bijzonder wet tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden, *Parl.St.* Kamer 2012-2013, nr. 53-2974/001, 32.

⁴⁰ C. BEHRENDT en M. VRANCKEN, *Beginselen van het Belgisch staatsrecht*, X, die Keure, 2020, 550-553.

⁴¹ Art. 3 Wet tot wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, *BS 2 mei 2014*.

De Duitstalige Gemeenschap heeft echter wel in onderling overeenstemming met het Waalse Gewest enkele bevoegdheden overgenomen binnen het grondgebied van de Duitstalige Gemeenschap. Samen met deze bevoegdheden geeft het Waalse Gewest de bijhorende financiële middelen.⁴²

In het volgende gedeelte zullen de verschillende gemeenschapsregeringen besproken worden, alsook specifieke elementen die niet thuishoorden in het algemene deel over de Gemeenschappen. Er zal niet ingegaan worden op de gemeenschapscommissies aangezien deze niet beschikken over een algemene belastingbevoegdheid.

Duitstalige Gemeenschap

Om de attractiviteit van de regio te verbeteren heeft de Duitstalige Gemeenschap haar naam op 15 maart 2017 gewijzigd naar Ostbelgien of Oost-België.⁴³ Deze naam wordt nu ook gebruikt op de officiële communicatie van de Gemeenschap.⁴⁴

Duitstalige gemeenschapsregering

De Duitstalige Gemeenschap heeft dezelfde coalitie als in de vorige legislatuur, namelijk een coalitie van de ProDG, de PFF en de SP. De coalitie had reeds een regeerakkoord bereikt vier dagen na de verkiezingen, waarmee het de eerste regering was die gevormd was na de verkiezingen.⁴⁵ Het beleid ligt dan ook in lijn met de vorige regering. Op 18 juni 2019 legde minister-president Oliver Paasch (ProDG) de eed af bij de koning.

In de regeerverklaring werd geen enkel fiscaal punt aangehaald.⁴⁶ Ook bij het onderdeel waar de samenwerking met de verschillende niveaus werd besproken, werd enkel gesproken over het belang van een goede samenwerking. Er werden dus geen suggesties voor andere niveaus geformuleerd. Bijgevolg werden ook in het ontwerpdecreet voor de begroting van 2020 geen fiscale maatregelen opgenomen.⁴⁷

⁴² Art 139 GW

⁴³ Entwicklung einer Standortmarke Ostbelgien für die Deutschsprachige Gemeinschaft Belgiens – Bericht, *Parl. St.* 2016-2017, 06 februari 2017.

⁴⁴ Om verwarring te vermijden, zal in deze thesis steeds de oude naam: Duitstalige Gemeenschap gebruikt worden.

⁴⁵ BELGA, “La Communauté germanophone tient son gouvernement: la coalition sortante ProDG, PFF et SP est reconduite”, *Le Soir*, 29 mei 2019.

⁴⁶ Regierungsverklärung, *Parl. St.* D.Gem.Reg. 2019-2020.

⁴⁷ Dekretentwurf zur Festlegung des Haushaltsplans der Einnahmen und des allgemeinen Ausgabenhaushaltsplans der Deutschsprachigen Gemeinschaft für das Haushaltsjahr 2020, *Parl. St.* D.Parl. 2019-2020, nr. 4-HH2020/1.

Hierdoor is de bespreking voor de Duitstalige gemeenschap bijzonder summier. Men maakt geen gebruik van de algemene belastingbevoegdheid, en dit lijkt op korte termijn niet te veranderen.

Franse Gemeenschap

De Franse Gemeenschap heeft in 2011 haar naam gewijzigd in de Federatie Wallonië-Brussel.⁴⁸ Hierop kwam van sommige Vlaamse partijen kritiek, maar toenmalig Minister-President Demotte stelde dat als de Vlamingen deze nieuwe term annexationist vinden, ze vrij zijn om hun Gemeenschap de Federatie Vlaanderen-Brussel te noemen.⁴⁹

De parlementsleden van dit parlement zijn niet rechtsreeks verkozen, maar worden gekozen uit de leden van het Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest.⁵⁰

Regering Federatie Wallonië-Brussel

De Franse Gemeenschap is deze legislatuur een coalitie van MR, PS en Ecolo⁵¹. Op 17 september 2019 heeft Minister-President Pierre-Yves Jeholet (MR) zijn regeerverklaring afgelegd in het parlement van de Federatie Wallonië-Brussel.⁵²

Onderwijs

1. Belastingvoordeel voor overuren van leerkrachten

De Franse Gemeenschap kampt met een lerarentekort. Op korte termijn wil de regering dit probleem verzachten door leerkrachten aan te moedigen om overuren te doen. Deze overuren moeten dan volgens het regeerakkoord fiscaal interessant zijn op basis van belastingvoordelen.⁵³ Hoewel er geen concrete uitwerking van de belastingvoordelen vermeld is, stelt het regeerakkoord wel dat dit voordeel gegeven moet worden voor overuren in de periode 2020 tot 2022. De idee dat leerkrachten overuren kunnen presteren op vrijwillige basis is niet nieuw, aangezien de vorige minister van onderwijs, Marie-Martine Schyns (CDH) in 2018 reeds aankondigde het mogelijk te maken voor leerkrachten om betaalde overuren te presteren.⁵⁴

⁴⁸ Proposition de résolution relative à l'utilisation de la dénomination "Fédération Wallonie-Bruxelles" dans les communications de la Communauté française, *Parl.St.* Fr.Parl. 2010-2011, 205/1.

⁴⁹ *Hand.* Fr.Parl. 2010-2011, 25 mei 2011, CRI No16, 45.

⁵⁰ C. BEHRENDT en M. VRANCKEN, *Beginselen van het Belgisch staatsrecht*, X, die Keure, 2020, 131.

⁵¹ Er dient opgemerkt te worden dat Ecolo geen verkiezingsprogramma in PDF heeft. De partij heeft een dynamische website met de verschillende voorstellen. Bijgevolg is er geen absolute zekerheid of er zaken werden aangepast sinds de verkiezingen. <https://ecolo.be/programme2019/>

⁵² REGERING VAN DE FEDERATIE WALLONIE-BRUSSEL, "Déclaration de politique de la Fédération Wallonie-Bruxelles 2019-2024", www.pfwb.be/le-travail-du-parlement/doc-et-pub/documents-parlementaires-et-decrets/documents/001638582 (hierna: Regeerakkoord Federatie Wallonië-Brussel).

⁵³ Regeerakkoord Federatie Wallonië-Brussel, 10.

⁵⁴ *Hand.* Fr.Parl Comm.de l'éducation 2017-2018, 15 mei 2018, CRIc No97-Educ.15, 12-18.

De Gemeenschappen hebben echter geen bevoegdheid in de personenbelasting. Hierdoor is het toch wel opmerkelijk dat het regeerakkoord deze maatregel expliciet vermeldt. De vrijstelling van overuren dient namelijk federaal geregeld te worden. Door de jobsdeal⁵⁵ uit 2019 is de belastingvermindering voor overwerk tijdelijk uitgebreid naar 180 uur.⁵⁶ Deze tijdelijke verhoging is geldig tot aanslagjaar 2021, waarna zonder nieuwe aanpassing van de wet deze opnieuw terugvallen naar 130 uur.⁵⁷

Dit voorstel stond niet in het verkiezingsprogramma van de PS⁵⁸ en Ecolo. Het voorstel werd wel opgenomen in het programma van de MR.⁵⁹ De Franstalige liberalen pleiten ervoor om overwerk dat vrijwillig wordt gepresteerd door leerkrachten vrij te stellen van belastingen.

2. Verlenging van de belastingvrijstelling voor onderzoekers en academisch personeel
De Franse Gemeenschap wil er bij de federale overheid voor pleiten om de huidige belastingvrijstellingen voor onderzoekers en academisch personeel te verlengen.⁶⁰ Dit is dus geen eigen bevoegdheid.

Varia

1. Invoeren minimumtarief webreuzen (op EU-niveau)

Binnen het regeerakkoord staat duidelijk het voornemen om de Europese Unie te steunen bij de invoering van een belasting op digitale reuzen. Indien deze belasting er komt, wil de Federatie Wallonië-Brussel een deel van deze inkomsten herinvesteren in cultuur.⁶¹ In deze thesis zal niet verder ingegaan worden op deze Europese belasting, al dient opgemerkt te worden dat het hoogst onwaarschijnlijk is dat deze belasting snel zal worden ingevoerd.⁶²

Het punt was opgenomen in het programma van de PS. De partij pleit ervoor dat er gemeenschappelijke principes worden afgesproken voor de belasting van grote digitale bedrijven die actief zijn op de Europese markt.⁶³ Ook de MR had dit opgenomen in haar

⁵⁵ Art. 6-8 wet 23 maart 2019 tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 voor wat betreft de fiscale bepalingen van de jobsdeal, *BS* 5 april 2019.

⁵⁶ Art. 154 bis WIB

⁵⁷ Merk op: de belastingvermindering met overwerktoeslag voor de horeca- en bouwsector valt niet onder deze tijdelijke verhoging, en zullen dus niet dalen na AJ 21.

⁵⁸ PS, "Elections régionales du 26 mai 2019: Projet de programme Wallon", www.ps.be/Content/Uploads/Projet-de-programme-wallon.pdf (hierna: Waals verkiezingsprogramma PS).

⁵⁹ MR, "Un pays stable, prospère et innovant avec le MR c'est possible. Programme général 2019", www.mr.be/wp-content/uploads/2019/04/MR-PROGRAMME-GENERAL-2019.pdf, 45 (hierna: Verkiezingsprogramma MR).

⁶⁰ Regeerakkoord Federatie Wallonië-Brussel, 25.

⁶¹ Regeerakkoord Federatie Wallonië-Brussel, 42.

⁶² De discussie is nog aan de gang binnen het BEPS actiepunt 1.

⁶³ PS, "Elections du 26 mai 2019: programme PS", www.ps.be/Content/Uploads/Programme%20UE,%20Fe%CC%81de%CC%81ral,%20FWB.docx, 601 (hierna: Algemeen verkiezingsprogramma PS).

verkiezingsprogramma. Al laat de partij in het midden of dit dan via een belasting of retributie geregeld moet worden.⁶⁴

2. Aanmoedigen van lezen dagbladpers

De regering wil jongeren aanmoedigen om meer dagbladpers te lezen. Dit wil men doen door o.a. korting te voorzien voor studenten en schoolverlaters, maar men wil ook een abonnement op een perstijtel⁶⁵ fiscaal aftrekbaar maken.⁶⁶

Opnieuw dient opgemerkt te worden dat een gemeenschap geen bevoegdheid heeft binnen de personenbelasting. Het zal dan ook interessant zijn om te zien hoe de regering deze fiscale aftrekbaarheid zal invoeren. Hoewel deze maatregel niet in de verkiezingsprogramma's stond, schreef de PS wel in haar programma dat ze de sectorale vraag naar overheidsondersteuning voor de digitale transitie zou steunen.⁶⁷

Vlaamse Gemeenschap

De Vlaamse regering beheert zowel de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap als van het Vlaams Gewest. Dit komt omdat de Vlaamse Gemeenschap gebruikt gemaakt heeft van deze mogelijkheid, voorzien in artikel 137 GW. Ter volledigheid dient wel opgemerkt te worden dat de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest afzonderlijke rechtspersonen blijven.⁶⁸ Wel vormen ze een budgettaire unie,⁶⁹ waardoor er een fusie is van de inkomsten en uitgaven van het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap.⁷⁰

Het parlement telt 124 volksvertegenwoordigers, waarvan er 6 komen uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zodat voor gemeenschapsbevoegdheden de Vlaamse Brusselaars ook vertegenwoordigd zijn.⁷¹

Dankzij de budgettaire unie kan de Vlaamse regering natuurlijk wel de gewestelijke belastingbevoegdheid gebruiken, om middelen vrij te maken voor haar gemeenschapsbevoegdheden. Het is dus mogelijk dat een aantal maatregelen ten gunste van de Gemeenschap zijn, maar gefinancierd worden vanuit het Gewest. De maatregelen zullen besproken worden in het onderdeel Vlaamse Gewest.

⁶⁴ Verkiezingsprogramma MR, 174.

⁶⁵ In het regeerakkoord gebruikt men het woord *titre de presse*. Het is onduidelijk of dit enkel kranten of ook dag- en weekbladen omvat.

⁶⁶ Regeerakkoord Federatie Wallonië-Brussel, 46.

⁶⁷ Algemeen verkiezingsprogramma PS, 442.

⁶⁸ Art. 3 BWHI

⁶⁹ C. BEHRENDT en M. VRANCKEN, *Beginzelen van het Belgisch staatsrecht*, X, die Keure, 2020, 548

⁷⁰ Art. 1, §3 BFW

⁷¹ R. DECORTE en B. DE GROOTE, *Handboek Civiel Recht*, Gent, Larcier, 2011, XVIII + 755 p.

GEWESTEN

Ontstaan en fiscale bevoegdheden

Ook de gewesten werden tijdens de eerste staats hervorming opgericht, al was deze oprichting fictief.⁷² De werkelijke oprichting kwam er dankzij de bijzondere wetgever.⁷³ Dit zal uiteindelijk gebeuren in 1980 met de tweede staats hervorming, met de oprichting van het Vlaamse en Waalse Gewest. Voor de oprichting van het definitieve Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het wachten tot de 3^e staats hervorming in 1989.⁷⁴ De oprichting gebeurde aan de hand van de bijzondere wet met betrekking tot de Brusselse Instellingen.⁷⁵

In de Grondwet worden de bevoegdheden van de gewesten niet gespecificeerd.⁷⁶ Toch beperkt de Grondwet de bevoegdheden in de zin dat gewesten niet bevoegd zijn voor taalgebruik of bevoegdheden die reeds zijn toegekend aan de gemeenschappen.⁷⁷ Een overzicht van de bevoegdheden is terug te vinden in de BWHI, die 12 categorieën oplijst.⁷⁸

De financiering van de gewesten moet via een wet met een bijzondere meerderheid geregeld worden.⁷⁹ De wetgever heeft ervoor gekozen om dit net zoals de gemeenschappen op te nemen in de bijzondere financieringswet.⁸⁰ Hieruit blijkt dat naast de algemene belastingbevoegdheid op basis van artikel 170, §2 van de Grondwet, de Gewesten nog beschikken over acht andere financieringsbronnen: niet-fiscale ontvangsten, fiscale ontvangsten, ontvangsten uit de uitoefening van de fiscale autonomie inzake de personenbelasting als bedoeld in titel III/1, toegewezen gedeelten van de opbrengst van belastingen en heffingen, federale dotaties, mechanisme van nationale solidariteit, overgangsmechanisme (tot 2034) en leningen.

Een Gewest heeft dus heel wat meer financieringsbronnen dan een Gemeenschap. Ook zijn deze financieringsbronnen meer fiscaal geïnspireerd, waardoor een bespreking van deze specifieke bronnen noodzakelijk is om een goed begrip van de fiscale autonomie van de Gewesten te hebben.

⁷² C. BEHRENDT en M. VRANCKEN, *Beginselen van het Belgisch staatsrecht*, X, die Keure, 2020, 57-66.

⁷³ De gewestraden worden buiten beschouwing gelaten, gezien hun zeer beperkte macht.

⁷⁴ In tussentijd was een machteloos Brussels Gewest actief conform de voorlopige regionaliseringswet zie C. BEHRENDT en M. VRANCKEN, *Beginselen van het Belgisch staatsrecht*, X, die Keure, 2020, 68.

⁷⁵ Bijzondere wet met betrekking tot de Brusselse Instellingen, *BS 14 januari 1989*, hierna BWBru.

⁷⁶ Art. 134 GW

⁷⁷ Art. 39 GW

⁷⁸ Art. 6 BWHI.

⁷⁹ Art. 177 GW

⁸⁰ Art. 1, §2 BFW

De fiscale ontvangsten hebben betrekking op 11 belastingen door middel van art. 3 BFW. Dit zijn o.a. de belasting op spelen en weddenschappen en de onroerende voorheffing. Hoewel de ontvangsten ten voordele van de Gewesten zijn, is het de federale overheid die bevoegd is om de belastbare materie te wijzigen.⁸¹ Dit wil niet zeggen dat de Gewesten enkel kunnen ontvangen, Gewesten hebben namelijk wel de bevoegdheid om voor deze belastingen de heffingsgrondslag, vrijstellingen en aanslagvoet te bepalen,⁸² al zijn er voor de onroerende voorheffing, verkeersbelasting en belasting op inverkeerstelling specifieke beperkingen opgenomen.⁸³

De ontvangsten uit de uitoefening van de fiscale autonomie inzake de personenbelasting als bedoeld in titel III/1 werden gewijzigd met de laatste staatshervorming. Hierdoor werden de procentuele opcentiemen vanaf 2015 vervangen door de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting.⁸⁴ Dit deel van de personenbelasting is in de rechtsleer vaak omschreven als de gewestelijke aanvullende belasting op de PB.⁸⁵ Wel zijn de Gewesten in deze afhankelijk van het federale fiscale beleid, doordat de opcentiemen pas berekend worden op het bedrag na aftrek van de federale belastingverminderingen. Een nieuwe of verhoogde federale belastingvermindering heeft hierdoor rechtstreeks een negatieve impact op de opbrengst voor de Gewesten.

Om het eenvoudig te houden hebben de Gewesten ook nog als financieringsmiddel een toegekend gedeelte van de opbrengst van belastingen en heffingen. Voor de gewesten heeft dit enkel betrekking op de PB. Hierdoor is er naast de opcentiemen ook steeds een deel van de inkomsten uit de PB voor de Gewesten. Echter gaat met dit gedeelte geen fiscale bevoegdheid gepaard, maar is dit een zuivere financieringsbron.

Daarnaast hebben gewesten in de zesde staatshervorming de mogelijkheid gekregen om forfaitaire kortingen, belastingvermeerderingen en belastingverminderingen in te voeren, indien deze verbonden zijn met gewestelijke bevoegdheden. Ook werd een gewestelijk belastingkrediet ingevoerd.⁸⁶

⁸¹ J. BAERT, “De fiscale bevoegdheden” in B. SEUTIN, en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De transversale bevoegdheden in het federale België*, Brugge, die Keure, 2017, 349-356.

⁸² Art. 4, §1 - §3 BFW

⁸³ Zie hiervoor: J. BAERT, “De fiscale bevoegdheden” in B. SEUTIN, en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De transversale bevoegdheden in het federale België*, Brugge, die Keure, 2017, nr. 520.

⁸⁴ Art. 5/1 BFW

⁸⁵ C. BEHRENDT en M. VRANCKEN, *Beginselen van het Belgisch staatsrecht*, X, die Keure, 2020, nr. 832.

⁸⁶ I. DESOMER en J. DE VIS, “Financiering van de gemeenschappen en de gewesten en de fiscale autonomie van de gewesten”, in J. VELAERS, J. VANPRAET, Y. PEETERS en W. VANDENBRUWAENE, *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 859-870.

Deze legislatuur is belangrijk voor de Gewesten, aangezien ze de laatste is waarbij het mechanisme van nationale solidariteit actief is. Dit mechanisme loopt in 2025 af, waarna het lineair zal afbouwen tot 2034. Het is dus belangrijk voor de gewesten om in de komende jaren hun begrotingsautonomie definitief vorm te geven.⁸⁷ In de media verscheen echter al dat dit financieringsmechanisme op tafel ligt bij de vorming van de federale regering.⁸⁸

Bovenstaande oneigenlijke gewestelijke belastingen⁸⁹ zijn daarenboven onderworpen aan vijf principes: de naleving van de federale loyauteit van artikel 149 uit de Grondwet, de naleving van het algemeen normatief kader van de economische unie en de monetaire eenheid, de uitsluiting van elke deloyale fiscale concurrentie, de vermijding van dubbele belasting en het eerbiedigen van het vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal.⁹⁰

Wat de federale loyauteit betreft ontbreekt een duidelijke omschrijving in de Grondwet.⁹¹ Niet onbelangrijk is dat deze federale loyauteit niet enkel geldt voor de Gewesten, maar dat ook de federale wetgever zich loyaal moet opstellen. In de rechtsleer is men het er wel over eens dat het beginsel van de federale loyauteit de verplichting inhoudt om het evenwicht van de federale constructie niet te verstoren, noch de belangen van andere wetgevers te schaden, bij het uitoefenen van de eigen (fiscale) bevoegdheden.⁹²

Ook het begrip deloyale fiscale concurrentie heeft geen omschrijving gekregen van de wetgever. Zowel de rechtsleer als de Raad van State hebben hier al op gewezen, maar tot op heden zonder succes.⁹³

Naast deze oneigenlijke gewestelijke belastingen, hebben Gewesten ook nog eigen gewestelijke belastingen, op basis van hun algemene belastingbevoegdheid. In Vlaanderen heeft men zo bijvoorbeeld de kilometerheffing voor goederenvervoer van meer dan 3,5 ton.⁹⁴

⁸⁷ Zelfde systeem zoals eerder uitgelegd in het hoofdstuk Gemeenschappen.

⁸⁸ D. BLEUS, “Financieringswet draait geldkraan naar Wallonië en Brussel vanaf 2024 lichtjes toe.”, *De Tijd*, 16 juli 2020.

⁸⁹ GwH 18 mei 2017, nr. 58/2017, overw. B.4.2.

⁹⁰ Art. 1ter BFW

⁹¹ B. PEETERS en N. PLETS, “Fiscale aspecten van de zesde staatshervorming: Nieuwe perspectieven voor de gewesten eens de gordiaanse bevoegdheidsknoop is ontward”, *AFT* 2014, nr. 25.

⁹² J. RIEMSLAGH, “Russische roulette met gewestelijke belastingen : een bevoegdheidsconflict bij elke maatregel die de belastbare materie vermindert?”, *TFR* 2018, 770-779.

⁹³ B. PEETERS en N. PLETS, “Fiscale aspecten van de zesde staatshervorming: Nieuwe perspectieven voor de gewesten eens de gordiaanse bevoegdheidsknoop is ontward”, *AFT* 2014, nr. 44.

⁹⁴ Decr.VI. 3 juli 2015 tot invoering van de kilometerheffing en stopzetting van de heffing van het eurovignet en tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, *BS* 10 augustus 2015.

Belangrijk voor zowel de oneigenlijke als de eigenlijke belastingen is dat het aanknooppunt van de belasting gelokaliseerd moet zijn binnen het grondgebied van het Gewest.⁹⁵ Voor wat de belastingen met de personenbelasting betreft, zal voor de lokalisatie gekeken worden waar de belastingplichtige zijn fiscale woonplaats heeft op 1 januari van het aanslagjaar.⁹⁶

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Een belangrijk onderscheid met de 2 andere gewesten, is dat het BHG geen decreten maar ordonnanties uitvaardigt.⁹⁷ Een ordonnantie heeft dezelfde juridische kracht als een decreet.

Het gewestparlement bestaat uit twee taalgroepen, waarbij de verdeling van de parlementsleden vastgelegd is in artikel 20 van BWBru. Een ander belangrijk punt zijn de provinciale bevoegdheden. Aangezien Brussel sinds de splitsing van Brabant in de provincies Vlaams- en Waals-Brabant niet langer deel uitmaakt van een provincie, heeft men toen beslist dat de provinciale bevoegdheden worden uitgeoefend door de Brusselse instellingen. Indien het om aangelegenheden gaat die passen binnen de bevoegdheden van de gemeenschappen (Cultuur, onderwijs en persoonsgebonden aangelegenheden) dan zullen deze worden uitgeoefend door de toepasselijke Gemeenschapscommissie. Alle andere provinciale bevoegdheden zijn overgedragen aan het BHG.⁹⁸

De Brusselse Hoofdstedelijke regering Vervoort, is een coalitie van Groen⁹⁹, One.Brussels¹⁰⁰ en Open Vld¹⁰¹ aan Nederlandstalige kant, en PS, Ecolo en Défi¹⁰² aan Franstalige kant. De regering legde de eed af op 18 juli 2019.¹⁰³ Het regeerakkoord werd 2 dagen later, op 20 juli gepubliceerd.¹⁰⁴

Alvorens ingaan zal worden op de verschillende aangekondigde maatregelen, dient vastgesteld te worden dat de regering tot op heden haar meerjarenbegroting nog niet heeft

⁹⁵ GwH 18 mei 2017, nr. 58/2017, overw. B.5.

⁹⁶ Art. 5/1 §2 BFW

⁹⁷ R. DECORTE en B. DE GROOTE, *Handboek Civiel Recht*, Gent, Larcier, 2011, XVIII + 755 p.

⁹⁸ R. DECORTE en B. DE GROOTE, *Handboek Civiel Recht*, Gent, Larcier, 2011, XVIII + 755 p.

⁹⁹ GROEN, "Plan A", http://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/themes/59a861a45ee54d10a1000000/attachments/original/1557949715/Groen_programma-2019-mei.pdf?1557949715 (hierna: Verkiezingsprogramma Groen).

¹⁰⁰ ONE.BRUSSELS, "One story, One Brussels", www.one.brussels/programma (hierna: Verkiezingsprogramma One.Brussels).

¹⁰¹ OPEN VLD, "Het land van de doeners. Verkiezingsprogramma 2019-2024", <https://www2.openvld.be/verkiezingsprogramma-2019-2024/> (hierna: Verkiezingsprogramma Open Vld).

¹⁰² DEFI, "Programme DéFI pour le parlement de la région Bruxelloise. Un cadre de vie de qualité et durable", <https://defi.eu/nos-idees/nos-programmes/> (hierna: Verkiezingsprogramma Défi).

¹⁰³ *Hand. Br.Parl.* 2019-2020, 18 juli 2019, I.V. nr.2., 21-24

¹⁰⁴ BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, "Gemeenschappelijke Algemene Beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Regeerperiode 2019-2024", <https://be.brussels/over-het-gewest/de-gewestregering/akkoorden-en-besluiten> (hierna: Brussels regeerakkoord).

gepubliceerd. De regering kreeg reeds van de oppositie het verwijt meer op een regering in lopende zaken te lijken, aangezien de regering zich had voorgenomen pas in mei 2020¹⁰⁵ met een meerjarenbegroting te komen.¹⁰⁶ In dat document zouden dan meer details te vinden zijn over de voorziene timing en financiële implicaties van de nieuwe maatregelen. Nochtans is de oefening wenselijk, aangezien uit een onderzoek van de universiteit van Namen blijkt dat bij ongewijzigd beleid Brussel op het einde van de legislatuur een schuld zal hebben van 11,2 miljard euro. Brussels minister van financiën, meneer Gatz, verklaarde midden juni in de media dat bepaalde maatregelen besproken moeten worden bij het opstellen van de meerjarenbegroting.¹⁰⁷ Het blijft dus wachten op dit document, waardoor het onduidelijk is hoe en wanneer onderstaande maatregelen genomen zullen worden.

Wonen

De regering wil enkele wijzigingen doorbrengen aan de registratie- en successierechten. Hierdoor heeft ze ook het engagement om de dienst van de belasting over te nemen van de federale overheid, om zo de wijzigingen goed te kunnen begeleiden.¹⁰⁸

1. Eigendomsverwerving

De regering wil de huidige registratie- en successierechten evalueren, om zo de toegang tot het kopen van een woning, of de duurzame renovatie ervan, financieel te vereenvoudigen. Doel is hierbij ook om de middenklasse in Brussel te behouden.

Hiervoor zijn volgende maatregelen opgenomen in het regeerakkoord:

- Het abatementstelsel zal worden herzien in lijn met de evolutie van de vastgoedprijzen.¹⁰⁹

Op dit moment bedraagt het abatement 175.000 euro.¹¹⁰ Dit wil zeggen dat, mits aan alle voorwaarden¹¹¹ is voldaan, de koper van de enige en eigen woning op de eerste 175.000 euro geen registratierechten dient te betalen. Het abatement is met andere woorden een verlaging van de belastbare grondslag. Tot op heden heeft de regering nog geen wijziging doorgevoerd.

¹⁰⁵ Toen men deze datum naar voor schoof was er nog geen sprake van een corona crisis.

¹⁰⁶ *Hand. Br. Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020*, 3 februari 2020, IV Com/61, 12-18.

¹⁰⁷ BELGA, “Gatz: “Brusselse schuld van 11,2 miljard in 2025 is worstcasescenario””, 11 juni 2020, www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200611_04988482

¹⁰⁸ Brussels regeerakkoord, 18.

¹⁰⁹ Brussels regeerakkoord, 18.

¹¹⁰ Art. 46bis Br.W.Reg.

¹¹¹ Vb: het bedrag waarop registratierechten betaald zouden worden mag niet hoger zijn dan 500.000 euro.

Dit voorstel ligt in lijn met het voorstel uit het verkiezingsprogramma van de PS.¹¹²

- Bij het aangaan van een hypotheek voor de eerste aankoop zal het registratierecht van 1%¹¹³ worden afgeschaft.¹¹⁴

Ook deze wijziging werd nog niet doorgevoerd, al zou een timing spoedig vastgelegd worden bij de meerjarenbegroting.¹¹⁵

Deze maatregel is terug te vinden in het verkiezingsprogramma van Défi.¹¹⁶

- De invoering van een gunstig fiscaal regime op het gebied van registratierechten, voor de verwerving van een nieuwe eigen en enige woning. Hierbij wil de regering verschillende pistes onderzoeken zoals bijvoorbeeld overdraagbaarheid en de verhoging van plafonds.¹¹⁷

Ook hier moet vastgesteld worden dat er nog geen wetgevend document op tafel ligt.

Vermoedelijk zal ook dit idee/voorstel opgenomen worden binnen de discussies omtrent de meerjarenbegroting.

One.Brussels wil een meeneembaarheid van het abattement invoeren, zodat mensen binnen het gewest kunnen wisselen van woning.¹¹⁸ Ook Défi had dit opgenomen in haar programma.¹¹⁹

2. Stimulatie van duurzaam renoveren

De overdracht van een gebouw, geeft de mogelijkheid aan de nieuwe koper om alvorens er in te trekken grondige renovatiewerkzaamheden uit te voeren. De regering wil daarom fiscale incentives geven bij volledige energierenovaties binnen een bepaald tijdsbestek. Een extra voorwaarde is ook dat de EPB-klasse (Energieprestatie en Binnenklimaat) van het onroerend goed moet verbeteren. Volgende fiscale stimuli zijn opgenomen in het regeerakkoord¹²⁰:

- Verlaging van de registratierechten
- Vermindering van de successierechten

¹¹² Algemeen verkiezingsprogramma PS, 777.

¹¹³ Art. 87 Br.W.Reg.

¹¹⁴ Brussels regeerakkoord, 18.

¹¹⁵ *Hand. Br.Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020*, 17 februari 2020, IV Com nr.70, 58-63.

¹¹⁶ Verkiezingsprogramma Défi, 22.

¹¹⁷ Brussels regeerakkoord, 18.

¹¹⁸ Verkiezingsprogramma One.Brussels, 103.

¹¹⁹ Verkiezingsprogramma Défi, 22.

¹²⁰ Brussels regeerakkoord, 100.

- Vermindering van de schenkingsrechten

Ook voor bovenstaande maatregelen is het afwachten hoe men deze precies zal realiseren. De minister kondigde wel reeds aan dat de fiscale hefbomen zullen worden afgemeten ten opzichte van de beschikbare publieke middelen. Hierbij zal het Gewest ook kijken naar de premies die bestaan binnen deze materie, om te kijken of de verhoudingen en het doel nog goed zitten.¹²¹

In het verkiezingsprogramma van One.Brussels pleit men voor een aangepaste fiscaliteit om eigenaars te overtuigen om te renoveren.¹²² De aanpassing in de fiscaliteit is één van de manieren om dit gedrag maximaal te ondersteunen. Zo pleit de partij ook voor premies en renovatieadviezen.

Successie

1. Moderniseren successierechten

Volgens de regering moet de modernisering er komen, zodat er meer rekening gehouden kan worden met veranderende gezinsstructuren.¹²³ Men wil 3 situaties analyseren:

- Niet-familieleden
- De facto samenwonenden
- Generatiesprong

Over deze maatregelen is sindsdien niet gecommuniceerd. Het is bijgevolg onduidelijk hoe de modernisering er zal uitzien.

Open Vld pleit voor een verlaging van de tarieven voor niet-familieleden.¹²⁴

Administratieve vereenvoudiging

Door het opzetten van het geharmoniseerde socialestatuten-project wil de regering de armoede aanpakken. Met dit project zullen op grond van het sociaal statuut automatisch de afgeleide rechten worden toegekend in meerdere bevoegdheidssectoren. Dit gaat dan o.a. over sociale tarieven en toegang tot sociale huisvesting, maar ook om de automatische toekenning van diverse belastingvrijstellingen.¹²⁵ De regering wil hiervoor ook in overleg gaan met de federale overheid en de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

¹²¹ *Hand.* Br.Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020, 16 december 2019, IV Com/39, 58-70.

¹²² Verkiezingsprogramma One.Brussels, 116.

¹²³ Brussels regeerakkoord, 18.

¹²⁴ Verkiezingsprogramma Open Vld, 7.

¹²⁵ Brussels regeerakkoord, 34.

Daarnaast wil de regering ook voor ondernemingen een administratieve vereenvoudiging invoeren. Dit door de gewestelijke en gemeentelijke bedrijfsbelastingen te harmoniseren.¹²⁶ De Gewestregering engageert zich ook om deze belastingen eventueel te verlagen op basis van een fiscaal pact. Het Gewest wil in deze ook beter samenwerken met de andere gewesten, de lokale beleidsniveaus en de federale overheid.

Mobiliteit

Op basis van het Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP) zal ook het Brussels Gewest een bijdrage leveren om tegen 2030, de uitstoot van broeikasgassen ten minste met 40% te laten verminderen ten opzichte van 2005. Om dit doel te bereiken kijkt de regering o.a. naar de verkeersfiscaliteit.

1. Verlangen tot invoering slimme kilometerheffing

De nieuwe regering wil nog steeds een samenwerkingsakkoord sluiten met de andere gewesten, om zo de slimme kilometerheffing in te voeren.¹²⁷ Deze intelligente kilometerheffing zou de bestaande verkeersbelasting dan vervangen. De minister gaf tijdens een parlementair debat wel toe dat de standpunten tussen de verschillende gewesten verschillend zijn en deze regering dan ook aandacht heeft voor het risico van deloyale fiscale concurrentie.¹²⁸

In het verkiezingsprogramma van One.Brussels pleit men ook voor de slimme kilometerheffing.¹²⁹ Ook Groen en Défi¹³⁰ zijn voorstander van de slimme kilometerheffing.¹³¹ Open Vld is echter tegen een algemeen systeem van rekeningrijden, aangezien de partij vreest dat dit zal uitdraaien op een belastingverhoging.¹³²

2. Herziening Belasting op Inverkeerstelling

De regering wil een grotere progressiviteit inbouwen in functie van de milieuprestaties van de nieuwe wagen.¹³³ Doel is om de aankoop van voertuigen die niet binnen de stedelijke omgeving passen te ontmoedigen.

¹²⁶ Brussels regeerakkoord, 58.

¹²⁷ Brussels regeerakkoord, 81.

¹²⁸ *Hand. Br.Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020*, 17 februari 2020, IV COM/70,34-52.

¹²⁹ Verkiezingsprogramma One.brussels, 86.

¹³⁰ Verkiezingsprogramma Défi, 12.

¹³¹ Verkiezingsprogramma Groen, 6.

¹³² Verkiezingsprogramma Open Vld, 28.

¹³³ Brussels regeerakkoord, 81.

One.Brussels pleit voor een vergroening van de autofiscaliteit, zonder dat het de inkomsten ondergraaft.¹³⁴

3. Aanpassing verkeersbelasting

De nieuwe verkeersbelasting wil men doen aansluiten van de doelen van de LEZ.¹³⁵ De minister verklaarde dat de doelstelling is om het wetgevend kader klaar te hebben tegen 2021, maar dat hij op dit moment nog geen extra aankondiging kon doen met betrekking tot de details.¹³⁶

Dat dit is opgenomen in het regeerakkoord kan gezien worden als een drukkingsmiddel naar de andere gewesten. Zoals blijkt uit punt 1 gaat de voorkeur van het Gewest uit naar een intelligente kilometerheffing, maar indien er geen akkoord bereikt kan worden met de overige Gewesten wil het Brussels Gewest de huidige verkeersbelasting dus hervormen. Dit treft de overige gewesten rechtstreeks, aangezien heel wat van hun inwoners werken in Brussel. Zo blijkt uit de Mini-Bru 2020 van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) dat er jaarlijks 226.400 Vlamingen en 129.600 Walen naar Brussel komen om er te werken. Dit zijn er bijna evenveel als de 376.600 inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die binnen het eigen Gewest werken.¹³⁷ Zoals reeds aangehaald zal de regering toezien dat er geen sprake is van deloyale fiscale concurrentie.

Het gewest heeft ook de dienst van deze belasting overgenomen op 1 januari 2020.¹³⁸ Omwille van tijdsgebrek heeft de regering er wel voor gekozen om de oude, federale wetgeving aan te passen, i.p.v. de wijzigingen rechtstreeks aan te brengen in de Brusselse Codex Fiscale procedure. Dit kwam op kritiek te staan van de Raad van State en de oppositie.¹³⁹ De regering verklaarde wel dat ze de wijzigingen later nog zou aanbrengen in de Brusselse Codex Fiscale procedure, en dat dit slechts een tussenstap is. Het toont alleszins aan dat de wetgever hier niet voor een eenvoudig lezende wijziging heeft gekozen.

¹³⁴ Verkiezingsprogramma One.Brussels, 86

¹³⁵ Brussels regeerakkoord, 81.

¹³⁶ *Hand.* Br.Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020, 17 februari 2020, IV COM/70,47.

¹³⁷ BISA, Mini-Bru 2020, http://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Mini%20Bru_2020-NL-WEB.pdf

¹³⁸ Op het moment van overname zal het Gewest instaan voor de vestiging, inning, invordering en administratieve beroepen.

¹³⁹ *Hand.* Br.Parl. 2019-2020, 15 november 2019, IV nr.7, 47-51 .

One.Brussels had dit voorstel in haar verkiezingsprogramma opgenomen.¹⁴⁰ Wel vraagt de partij compensaties voor arme gezinnen met een oude wagen. Daarnaast wil de partij voor tweedehandsauto's een overgangsregeling invoeren.

4. Milieubelasting parkeerplaatsen

Daarnaast wil de regering ook de auto ontraden door de milieubelasting op parkeerplaatsen te verhogen.¹⁴¹ Al zal dit wel afhankelijk zijn van de situatie in de wijk zelf, maar algemeen gezien zullen overtollige parkeerplaatsen die niet getransformeerd, verwijderd of gedeeld worden ten behoeve van de bewoners resulteren in een hogere milieubelasting. Daarenboven heeft de regering het begrip parkeerplaatsen uitgebreid tot de parkeerplaatsen die gehuurd worden door bedrijven in openbare parkeergarages. Tot slot wil de regering ook de harmonisatie van de gemeentelijke belastingen op parkeerplaatsen. Extra doelstelling is om bedrijven aan te moedigen het openbaar vervoer en carpooling te bevorderen.

Samenwerking andere niveaus

1. Inkohieren gemeentelijke belastingen

Het Gewest wil het fiscaal stelsel overzichtelijker maken voor de belastingplichtigen. Het stelt daarom voor om de gemeentelijke belastingen zelf in te kohieren.

2. Overlegcomité federale staat

Het regeerakkoord stelt dat het Gewest binnen het Overlegcomité de federale staat wil verplichten een mechanisme te voorzien dat eenzijdige beslissingen van de federale overheid zal neutraliseren. Zoals eerder reeds beschreven kunnen federale aftrekposten een negatieve impact hebben op de te ontvangen opcentiemen voor de gewesten. Met deze paragraaf wil het BHG duidelijk benadrukken dat ze hier niet mee gediend zijn. Het zal dan ook bijzonder interessant zijn, om eenmaal er een volwaardige federale regering is, te kijken of een coalitiepartij die zowel lid is van deze Gewestregering als van de federale regering dit standpunt hard zal maken.

3. Gewestelijk standpunt EU

Het Gewest wil dat de EU zich inzet voor fiscale convergentie en de strijd tegen sociale en fiscale dumping verder aangaat. Daarnaast pleit het Gewest voor een kerosinebelasting op Europees niveau. Binnen de EU is kerosine voorlopig vrijgesteld van accijnzen op basis van Art. 24 van het verdrag van Chicago.¹⁴²

¹⁴⁰ Verkiezingsprogramma One.Brussels, 85.

¹⁴¹ Brussels regeerakkoord, 84.

¹⁴² Ter info: dit verdrag verbiedt om belasting te heffen op brandstof die reeds in het vliegtuig zit. Hoofdreden hiervoor is het vermijden van dubbele belasting. Het feit dat de EU ook de nieuwe kerosine niet belast heeft dus

Het Gewest is ook voorstander van een geharmoniseerde grondslag voor de vennootschapsbelasting in te voeren en te streven naar een convergentie van de tarieven.

Zoals reeds eerder gezegd kan men deze standpunten wel innemen, maar hebben deze niet direct een impact. De beslissingen moeten namelijk zowel door het Europees Parlement als de Europese Raad goedgekeurd worden.

Groen formuleerde deze voorstellen in haar verkiezingsprogramma.¹⁴³ Ook Open Vld vermeldde in haar verkiezingsprogramma de geharmoniseerde grondslag voor de vennootschapsbelasting om op die manier o.a. komaf te maken met deloyale fiscale concurrentie tussen de Europese lidstaten.¹⁴⁴ De PS wil ook dat de EU meer doet tegen sociale en fiscale dumping¹⁴⁵, alsook dat er vooruitgang geboekt zal worden in de richting van een minimumbelasting voor bedrijven en een harmonisatie van belastinggrondslagen.¹⁴⁶ Ecolo heeft in haar programma ook de vraag staan voor een geharmoniseerde vennootschapsbelasting binnen de EU.¹⁴⁷

Waalse Gewest

De Waalse gewestregering presenteerde op 9 september 2019 haar regeerakkoord.¹⁴⁸ De regering is een coalitie van PS, MR en Ecolo¹⁴⁹ met als minister-president Elio Di Rupo, die de eed aflegde op 13 september 2019.¹⁵⁰

In het regeerakkoord staat vermeld dat de regering de koopkracht van de Walen wil ondersteunen. Daarom engageren de partijen van de meerderheid zich om geen nieuwe belastingen in te voeren. Toch zijn er heel wat fiscale maatregelen terug te vinden in het regeerakkoord:

geen grondslag in dit verdrag, maar is het gevolg van bilaterale luchtvaartovereenkomsten. Zie ook: KENNISINSTITUUT VOOR MOBILITEITSBELEID (NL), *Belastingen en heffingen in de luchtvaart*, 18 november 2010, www.kimnet.nl/publicaties/rapporten/2010/11/18/belastingen-en-heffingen-in-de-luchtvaart

¹⁴³ Verkiezingsprogramma Groen, 44.

¹⁴⁴ Verkiezingsprogramma Open Vld, 8.

¹⁴⁵ Algemeen verkiezingsprogramma PS, 598.

¹⁴⁶ Algemeen verkiezingsprogramma PS, 602.

¹⁴⁷ Verkiezingsprogramma Ecolo, proposition 13, Economie, fiscalité, finance et monnaie

¹⁴⁸ WAALSE REGERING, “Déclaration de politique régionale pour la Wallonie 2019-2024”,

<https://gouvernement.wallonie.be/home/publications/declaration-de-politique-regionale/publications/declaration-de-politique-regionale-du-gouvernement-wallon-2019-2024.publicationfull.html> (hierna: Waals regeerakkoord).

¹⁴⁹ Theoretische gezien is Ecolo overbodig, aangezien PS en MR samen een meerderheid hebben.

¹⁵⁰ *Hand.* W.Parl. 2019-2020, 13 september 2019, CRI 2, 1-3.

Wonen

1. Eigendomsverwerving

De regering zal het abatement verhogen bij de aankoop van een eigen eengezinswoning.¹⁵¹

Op die manier zal de verschuldigde registratiebelasting dalen. Hierdoor hoopt men de toegang tot huisvesting en de dynamiek op de particuliere woningmarkt te bevorderen.

De regering heeft hiervoor een budget van 10 miljoen euro voorzien, wat het abatement moet verhogen van de huidige 20.000 euro naar 25.000 euro.¹⁵² Een timing werd echter nog niet gegeven.

De PS had in haar verkiezingsprogramma het voorstel staan om de registratierechten in het Waalse Gewest te herzien, zodat ze eerlijker en progressiever worden. De partij is voorstander van het abatement maar wou deze afhankelijk maken van de waarde van enige gezinswoning.¹⁵³

2. Herziening belasting op leegstaande gebouwen

Aan de hand van een herziening wil men leegstaande gebouwen sneller aanpakken.¹⁵⁴ Deze herziening past binnen een pakket van maatregelen dat de aantrekkelijkheid van stadcentra moet bevorderen. Tot op heden is het onduidelijk hoe men deze herziening wil doorvoeren.

De PS had dit opgenomen in haar programma, omdat het op die manier eigenaars van leegstaande gebouwen wil aanmoedigen om het pand te verkopen of te verhuren.¹⁵⁵

3. Stimulatie Duurzaam renoveren

Bij de aankoop van een huis, zullen de registratierechten verlaagd worden indien de nieuwe eigenaar energiebesparende werkzaamheden laat uit te voeren aan het pand. Een voorwaarde is wel dat het pand gebruikt zal worden om verhuurd te worden.

Dit stond niet in het verkiezingsprogramma van de coalitiepartners. De PS stelde wel een verlaging van de successierechten voor, indien de erfgenaam zou beslissen om energiebesparende werkzaamheden te laten uitvoeren aan het pand.¹⁵⁶

Het is opvallend dat de regering ook een wijziging heeft toegebracht binnen de registratierechten voor haar begroting van 2020 die niet in het regeerakkoord was vermeld.

¹⁵¹ Waals regeerakkoord, 122

¹⁵² WAALSE REGERING, “Déclaration de politique régionale du Gouvernement wallon 2019-2024”, www.wallonie.be/fr/actualites/declaration-de-politique-regionale-du-gouvernement-wallon-2019-2024

¹⁵³ Waals verkiezingsprogramma PS, 281.

¹⁵⁴ Waals regeerakkoord, 110.

¹⁵⁵ Waals verkiezingsprogramma PS, 170.

¹⁵⁶ Waals verkiezingsprogramma PS, 281.

Men heeft namelijk de fiscale stimulus, die de vorige regering had ingevoerd bij decreet op 13 december 2017, die een verlaagd registratietarief voorzag bij de verkoop onder lijfrente, opnieuw afgeschaft.¹⁵⁷ Hierdoor stijgt voor deze transacties het tarief opnieuw naar de standaard van 12,5%.¹⁵⁸ Hoewel het verlaagde tarief enkel van toepassing was op authentieke akten, heeft de Waalse decreetgever ook een overgangsperiode voorzien. Indien voor een verkoop onder lijfrente een onderhandse akte voor 21 december 2019 was geregistreerd, kan er toch nog gebruik gemaakt worden van het verlaagd tarief, op voorwaarde dat de authentieke akte dit registratierelaas zal vermelden.

Strikt genomen respecteren de meerderheidspartijen hun engagement om geen nieuwe belastingen in te voeren. Al zorgt de afschaffing van dit fiscaal gunstregime natuurlijk wel voor een stijging van de fiscale inkomsten.

Onroerende voorheffing

Het was reeds in de vorige legislatuur beslist dat het Waalse Gewest de dienst onroerende voorheffing zou waarnemen vanaf 1 januari 2020.¹⁵⁹ Echter stelde de vorige regering vast dat het IT-proces niet tijdig operationeel zou zijn, waardoor men reeds op 31 januari 2019 besliste om de overname met een jaar uit te stellen.¹⁶⁰ De huidige regering publiceerde vervolgens een decreet waarin men de overname officieel uitstelde.¹⁶¹ Het Waalse Gewest heeft zich geëngageerd om vanaf 1 januari 2021 in te staan voor de dienst. Op het moment van overname zal het Gewest instaan voor de vestiging, inning, invordering en administratieve beroepen i.v.m. de onroerende voorheffing binnen het gewest.

1. Forfaitaire belastingvermindering

Door deze belastingvermindering wil men het bezit van een eigen woning bevorderen.¹⁶² Hoewel zowel de tekst van het regeerakkoord, als de regeerverklaring¹⁶³ hier verder geen details over geven, blijkt uit de website van de Waalse overheid dat men denkt aan een

¹⁵⁷ Art. 19 en Art. 20, Decr.W. van 19 december 2019, *BS 31 december 2019*.

¹⁵⁸ D. VERPEUT, "Waals begrotingsdecreet 2020", *Registratierechten 2020*, afl. 1, 6-9.

¹⁵⁹ Decr.W. van 22 november 2018 tot goedkeuring van de beslissing tot overdracht van de dienst onroerende voorheffing naar het Waalse Gewest, *BS 10 december 2018*.

¹⁶⁰ Ontwerp van Decr.W. ratifiant la décision de report du transfert à la Région wallonne du service du précompte immobilier, *Parl. St. W. Parl. 2019-2020*, 63/1

¹⁶¹ Decr.W. van 28 november 2019 tot goedkeuring van de beslissing tot uitstel van de overdracht van de dienst onroerende voorheffing naar het Waalse Gewest, *BS 9 december 2019*.

¹⁶² Waals regeerakkoord, 122.

¹⁶³ *Hand. W.Parl. 2019-2020*, 13 september 2019, CRI 2, 3-7.

verlaging van gemiddeld 100 euro per jaar.¹⁶⁴ De belastingvermindering zou ingaan vanaf 2023.

De MR had in haar programma voorgesteld om op termijn de onroerende voorheffing op de hoofdverblijfplaats af te schaffen. Op korte termijn wou de partij voor die specifieke panden een korting van 500 euro geven op de onroerende voorheffing.¹⁶⁵

Mobiliteit

1. Herziening verkeers- en wegenbelasting

Het Gewest wil de belastingen herzien, zonder de inkomsten aan te tasten.¹⁶⁶ Doel is om minder krachtige, en dus minder vervuilende wagens te promoten. De belasting zou namelijk afhankelijk zijn van de CO₂-uitstoot, alsook van het gewicht en vermogen van de wagen.

De PS had in haar verkiezingsprogramma voorgesteld om de autofiscaliteit aan te passen om zo de aankoop van milieuvriendelijke wagens te promoten.¹⁶⁷ De partij pleit er wel voor dat dit samen gaat met sociale correcties, zodat er sprake is van fiscale rechtvaardigheid.¹⁶⁸ De MR had ook voorgesteld op de wegenbelasting in het Waalse Gewest te moderniseren. Zo wil de partij dat de belasting rekening zal houden met de CO₂-uitstoot, de kracht van het voertuig, de leeftijd van het voertuig en het type brandstof.¹⁶⁹

Samenwerking andere niveaus

1. Uitbreiding gemeentelijke belastingen

Binnen een fiscaal pact wil het Gewest steden en gemeenten de mogelijkheid geven om belastingen op te leggen aan grote winkelcentra in de periferie.¹⁷⁰ Op die manier wil men meer deelname aan het beleid inzake stadsvernieuwing.

2. Gewestelijk standpunt EU

Het Gewest pleit voor de invoering van een kerosinetaks, op Europees niveau. Daarnaast wil het Gewest ook dat de EU zich inzet voor fiscale convergentie en de strijd tegen sociale en fiscale dumping verder aangaat. Tot slot is het Gewest ook voorstander van een geharmoniseerde grondslag voor de vennootschapsbelasting in te voeren en te streven naar een convergentie van de tarieven.

¹⁶⁴ WAALSE REGERING, “Déclaration de politique régionale du Gouvernement wallon 2019-2024”, www.wallonie.be/fr/actualites/declaration-de-politique-regionale-du-gouvernement-wallon-2019-2024

¹⁶⁵ Verkiezingsprogramma MR, 75.

¹⁶⁶ Waals regeerakkoord, 69.

¹⁶⁷ Waals verkiezingsprogramma PS, 96.

¹⁶⁸ Waals verkiezingsprogramma PS, 109.

¹⁶⁹ Verkiezingsprogramma MR, 116.

¹⁷⁰ Waals regeerakkoord, 107.

Deze wensen zijn perfect in lijn met de EU-voorstellen van het BHG. Echter gaat het Waalse Gewest nog wat verder in de wenslijst en heeft men ook volgende punten opgenomen.

Zo wil men ook een Europese belasting op stookolie die door schepen en de koopvaardij gebruikt wordt. Het Gewest geeft ook aan voorstander te zijn van het initiatief dat de EU genomen heeft om een belasting op webreuzen in te voeren. Wel geeft het Gewest hier aan dat de EU-belasting hier een tussenoplossing is, in afwachting van een wereldwijd onderhandelde oplossing.

Zoals reeds gesteld wil de PS dat de EU meer doet tegen sociale en fiscale dumping¹⁷¹, en is ze voorstander van een geharmoniseerde grondslag voor de vennootschapsbelasting.¹⁷² De partij wil dat er op internationaal niveau een kerosinetaks komt.¹⁷³ Doel is om hiermee andere vervoersmiddelen te promoten, zowel voor vervoer van goederen als van personen. Ook de MR is voorstander van een belasting op kerosine.¹⁷⁴ Ook de webreuzen moeten van de MR op Europees niveau een bijdrage leveren. Voor de MR mag dit of in de vorm van een belasting, of in de vorm van een retributie zijn.¹⁷⁵

Vlaamse Gewest

De Vlaamse regering legde de eed af op 2 oktober 2019. Twee dagen eerder, op 30 september, bereikten de coalitiepartners N-VA¹⁷⁶, CD&V¹⁷⁷ en Open Vld een akkoord over de beleidsbeslissingen voor de komende legislatuur. Deze partijen waren ook coalitiepartners in de vorige Vlaamse regering, al dient opgemerkt te worden dat de verhoudingen licht gewijzigd zijn. In de vorige regering waren de liberalen namelijk mathematisch overbodig, waar in de huidige Vlaamse regering alle drie de partijen noodzakelijk zijn om een meerderheid te halen.

De Vlaamse regering beheert zowel de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap als van het Vlaams Gewest.¹⁷⁸

¹⁷¹ Algemeen verkiezingsprogramma PS, 598.

¹⁷² Algemeen verkiezingsprogramma PS, 602.

¹⁷³ Waals verkiezingsprogramma PS, 112.

¹⁷⁴ Verkiezingsprogramma MR, 117.

¹⁷⁵ Verkiezingsprogramma MR, 174.

¹⁷⁶ N-VA, “N-VA-verkiezingsprogramma 2019: Voor Vlaanderen. Voor Vooruitgang”, <https://www.n-va.be/n-va-verkiezingsprogramma-2019-voor-vlaanderen-voor-vooruitgang> (hierna: Verkiezingsprogramma N-VA).

¹⁷⁷ CD&V, “Verkiezingsprogramma CD&V Vlaamse, federale & Europese verkiezingen 2019”, <https://cdenv.be/storage/main/20190428-verkiezingscongres-28-april-2019-verkiezingsprogramma-2019-zonder-regelnummers.pdf> (hierna: Verkiezingsprogramma CD&V).

¹⁷⁸ Art. 137 GW.

Het Vlaamse regeerakkoord¹⁷⁹ stelt dat deze regering een belangrijke Vlaamse belastinghervorming zal doorvoeren. De hervorming zal volgens het akkoord de globale belastingdruk niet laten toenemen. In de komende pagina's zullen de fiscale voorstellen besproken worden.

Wonen

1. Eigendomsverwerving

Een veelbesproken maatregel die deze regering genomen heeft, is het uitdoven van de woonbonus.¹⁸⁰ Sinds 1 januari 2020 bestaat de Vlaamse woonbonus niet meer, tenzij de hypothecaire lening al aangegaan was voor deze datum. Wel verlaagde men in ruil de registratierechten van 7% naar 6%, en in geval van ingrijpende energetische renovaties van 6% naar 5%.¹⁸¹ De regering wil naar eigen zeggen *“het fiscaal voordeel verschuiven van het hebben van een woning naar het verwerven van een woning”*.

Het gaat hier om twee verschillende beslissingen, die politiek aan elkaar werden gekoppeld. Voor een correcte analyse splitsen we deze eerst even op.

a. Verlaging registratierechten

De regering heeft de registratierechten voor de aankoop van de enige, eigen woning verlaagd van 7 naar 6%.¹⁸² Ook voor aankopen waarbij daarnaast nog een verbintenis wordt aangegaan om een ingrijpende energetische renovatie uit te voeren binnen de 5 jaar, heeft de regering de registratierechten met 1 procentpunt verlaagd, namelijk van 6% naar 5%.¹⁸³ De regering heeft enkel de percentages aangepast, waardoor er aan de voorwaarden die bij de verlaagde tarieven horen, geen wijzigingen op te merken zijn.¹⁸⁴ Het basistarief van 10% blijft ongewijzigd.¹⁸⁵

De nieuwe tarieven zijn van toepassing op notariële akten die verleden zijn vanaf 1 januari 2020. Dit is een afwijking op de gewone regel, die stelt dat het tarief bepaald is op het ogenblik waarop de rechtshandeling is gesteld.¹⁸⁶ De wetgever heeft bewust deze uitzondering voorzien, om ervoor te zorgen dat mensen die geen aanspraak meer kunnen maken op de

¹⁷⁹ VLAAMSE REGERING, “Vlaamse Regering 2019-2024: Regeerakkoord”, 30 september 2019, www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024 (hierna: Vlaams regeerakkoord).

¹⁸⁰ Vlaams regeerakkoord, 8.

¹⁸¹ Vlaams regeerakkoord, 295.

¹⁸² Art. 32 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

¹⁸³ Art. 33 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

¹⁸⁴ Voor een duidelijk overzicht van de voorwaarden zie: E. SPRUYT, “Het gewijzigde Vlaams verkooprecht anno 2020: van 7%/6% naar 6%/5% voor de enige woning”, *Notariaat* 2020, afl. 2, 1-9.

¹⁸⁵ Art. 2.9.4.1.1 VCF

¹⁸⁶ Art. 2.9.7.0.3 VCF

woonbonus, toch kunnen genieten van het verlaagd tarief.¹⁸⁷ Deze milderingsmaatregel is uitdovend aangezien deze zal uitgewerkt zijn zodra alle verkoopovereenkomsten daterend van voor 1 januari 2020 omgezet zijn naar een authentieke akte of werden ontbonden.¹⁸⁸

b. Uitdoven woonbonus

Zoals gesteld is de woonbonus beginnen uitdoven vanaf 1 januari 2020.¹⁸⁹ Volgens de regering verhoogde de woonbonus de prijzen van de huizen. Het was een belastingvermindering die werd toegekend indien een hypothecaire lening werd afgesloten voor de aankoop van een huis. Bijgevolg moest er hypothecair geleend worden om van het fiscaal voordeel te kunnen genieten. Daar de regering opteerde voor een uitdoofscenario, zal de budgettaire impact op zich laten wachten. Elk jaar zullen er leningen aflopen, waardoor het totale belastingvoordeel dat de overheid toekent elk jaar zal dalen. Daar staat tegenover dat de verlaging van de registratierechten direct ingaat.

Vlaams minister van financiën en begroting, meneer Diependaele, verduidelijkte dat het wegnemen van de woonbonus niet noodzakelijk een daling van de vastgoedprijzen zal veroorzaken, aangezien deze ook van andere factoren afhankelijk zijn.¹⁹⁰ Wel verwacht hij, samen met de onderzoekers waarnaar hij verwijst, dat het op middellange termijn een prijsdempend effect zal hebben.

Aangezien de maatregel reeds werd aangekondigd bij de regeerverklaring, had de Vlaming nog een aantal maanden de tijd om een akte te laten verlijden, om zo toch nog het fiscaal voordeel van de woonbonus te kunnen genieten. Dit blijkt massaal gebeurd te zijn, want in vergelijking met het laatste kwartaal van 2018 werden er in het laatste kwartaal van 2019 40% meer aktes verleden. Hierdoor vielen de ontvangsten uit het verkooprecht 254 miljoen euro hoger uit dan verwacht.¹⁹¹

De eerste jaren zal deze maatregel vermoedelijk budgettair meer kosten dan opbrengen. Daarnaast heeft de afschaffing van de woonbonus een pervers effect, aangezien de federale variant wel nog steeds bestaat.

¹⁸⁷ MvT, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 26.

¹⁸⁸ Adv. RvS, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 109.

¹⁸⁹ Art 35-38 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

¹⁹⁰ *Vr. en Antw.* VI.Parl., Vr. nr. 153, 20 januari 2020, (S. SMEYERS, antw. M. DIEPENDAELE).

¹⁹¹ Ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de uitvoering van de begroting van de Vlaamse rechtspersonen zonder raad van bestuur voor het begrotingsjaar 2019, *Parl. St.* VI. Parl. 2019-2020, nr. 23-A.

Na de zesde staatshervorming werd de bevoegdheid huisvesting toegekend aan de gewesten. Hierdoor is het Vlaams Gewest bevoegd voor alle fiscale gunstregimes binnen huisvesting. Een tweede woning valt echter onder de korf langetermijnsparen, waardoor de federale overheid hier fiscaal bevoegd is. De term federale woonbonus, die in de media werd gebruikt, is dus technisch gezien foutief binnen deze context.¹⁹²

Het is logisch dat een Vlaamse regering geen beslissing kan nemen over een federale bevoegdheid, echter is het vreemd dat deze maatregel ingevoerd is zonder overleg. Op dit moment stimuleert de overheid namelijk intenser de verwerving van een tweede woning dan deze van de eerste woning (die al volledig is afbetaald). Het verschil in registratierechten is namelijk miniem, en bij aankoop van nieuwbouw zelfs irrelevant.¹⁹³

Opvallend is dat de afschaffing van de woonbonus in geen enkel verkiezingsprogramma van de meerderheidspartijen terug te vinden is.

Op deze hervorming formuleerde de Sociaal-Economische raad van Vlaanderen (SERV) een aantal punten van kritiek. Zo stelde de SERV dat ze de omzetting van een jaarlijkse fiscale tegemoetkoming naar een eenmalige korting onderschrijven, al betreuren ze het beperkte bedrag. Zo merkt men op dat tweeverdieners er op achteruitgaan, aangezien de woonbonus een dubbel voordeel genereerde in dat geval. Daarnaast vallen personen die hun huidige eigen woning renoveren, of mensen die een nieuwbouw kopen volledig uit de boot.¹⁹⁴ De SERV merkte ook nog op dat deze uniforme tariefverlaging impliceert dat gezinnen die een duurdere woning kunnen kopen, een groter belastingvoordeel zullen ontvangen.

De Raad van State merkte in haar advies omtrent deze maatregelen een schending van het gelijkheidsbeginsel op, doordat niet iedereen een compensatie kreeg voor het verdwijnen van de woonbonus. Personen die voor hun aankoop onderworpen worden aan de btw vissen achter het net. De Vlaamse regering geeft twee redenen waarom ze dit advies niet volgt. Ten eerste merkt de regering op dat er geen koppeling is tussen het verlaagde tarief en de woonbonus, aangezien voor de woonbonus een hypothecaire leningsakte noodzakelijk is, terwijl deze irrelevant is voor de toekenning van de verlaagde registratierechten. De regering omschrijft de verlaging dan ook als een algemene maatregel. Als tweede argument haalt men aan dat voor

¹⁹² *Hand.* Kamer comm. Financiën en Begroting 2019-2020, 22 oktober 2019, COM 037, 42-44 .

¹⁹³ De btw blijft in dat geval 21%, ongeacht dit uw eerste of tweede woning is.

¹⁹⁴ Adv. SERV, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 152.

verkopen onder het btw-stelsel er een vrijstelling¹⁹⁵ is voor de registratierechten.¹⁹⁶ De regering heeft deze artikelen niet gewijzigd naar aanleiding van het advies, maar heeft wel de verantwoording neergeschreven in de memorie van toelichting, zoals de Raad van State had aanbevolen.¹⁹⁷ Tot slot kan er opgemerkt worden dat een belangrijk verschil te vinden is bij de toekenningsvoorwaarden van de oude woonbonus en de nieuwe verlaagde registratierechten. Om in aanmerking te komen voor de woonbonus diende de fiscale woonplaats van de belastingplichtige in het Vlaams Gewest te liggen, terwijl voor de verlaagde tarieven deze voorwaarde niet van kracht is, maar wel het onroerend goed in het Vlaams Gewest moet gelokaliseerd zijn.¹⁹⁸

Successie

1. Vriendenerfenis

Mensen zullen de mogelijkheid krijgen om een deel van hun erfenis toe te wijzen aan een goede vriend, die dan belast zal worden binnen het tarief rechte lijn. Dit is een enorme belastingbesparing voor deze vriend, aangezien voor de taxatie het verwantschap irrelevant wordt, waardoor deze persoon zal belast worden aan het voordeligste tarief.

Er dient echter opgemerkt te worden dat het regeerakkoord geen cijfers of details bevat voor deze maatregel. Zo is het onduidelijk over welk bedrag dit zou kunnen gaan. Ook is het niet duidelijk of dit systeem toegepast zal kunnen worden indien er reeds een erfgenaam is in de rechte lijn.

2. Wijziging duo-legaten

De regering voert een tariefverlaging door waardoor duo-legaten hun zuiver altruïstisch¹⁹⁹ karakter behouden, maar geen onderdeel meer zullen zijn van successieplanningen.²⁰⁰

¹⁹⁵ Art. 2.9.6.0.1 VCF

¹⁹⁶ MvT, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 26.

¹⁹⁷ Adv. RvS, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 110.

¹⁹⁸ C. BUYSSE, "Particulieren zien woonbonus verloren gaan, rechtspersonen hun 'korting' OV", *Fiscoloog* 2019, afl.1634, 3.

¹⁹⁹ Hoewel er steeds sprake is van altruïsme binnen een legaat, is een zuiver altruïstisch karakter niet noodzakelijk aan de orde. Er kunnen namelijk nog andere beweegredenen zijn. Hierdoor lijkt de Vlaamse regering geen voorwaarden te herstellen, maar wel te verstrengen. Zie ook: M. AERTS en M. DELBROEK, "Vlaanderen wijzigt erfbelasting: een renovatie zonder plan", *Juristenkrant*, 2020, afl. 406, 12-13.

²⁰⁰ Vlaams regeerakkoord, 296.

Duo-legaten zijn een instrument dat bestaat uit een algemeen legaat en een bijzonder legaat, waarbij mits een fiscaal verstandige keuze bij de toedeling van de legaten, erfbelasting bespaard kan worden.²⁰¹ Doel was om de nieuwe regeling te laten ingaan op 1 juli 2020.²⁰²

Deze datum werd bevestigd op 16 juni, waar de minister ook aankondigde een oplossing te zoeken voor mensen die in het verleden reeds een testament hebben opgemaakt (met een perfect legaal duo-legaat), maar ondertussen wilsonbekwaam zijn waardoor ze het testament niet meer kunnen aanpassen.²⁰³ Tot op heden is echter het decreet nog niet gepubliceerd waardoor het onduidelijk is hoe men de duo-legaten zal hervormen.

Om te vermijden dat goede doelen veel van hun inkomsten kwijtraken, onderzoekt de regering om het verlaagde tarief van 8,5% voor legaten aan goede doelen, verder te verlagen.²⁰⁴

Deze maatregel stond in geen enkel verkiezingsprogramma.

3. Verlenging verdachte periode schenkingen

De fiscaal verdachte periode gaat van 3 naar 4 jaar.²⁰⁵ Doel is om mensen aan te moedigen schenkingen te registreren, wat voor de overheid extra registratierechten zal opleveren.

Aangezien voor eens schenking van vastgoed steeds een notaris en de bijhorende schenkbelasting vereist is, wil de regering met deze maatregel Vlamingen aanzetten om ook andere schenkingen te registreren. Het argument hiervoor is dat geregistreerde schenkingen fiscaal voordelig zijn en rechtszekerheid bieden in geval van een overlijden binnen de verdachte periode.²⁰⁶ Financieel is dit voor de Vlaamse overheid interessant aangezien de verschuldigde registratiebelasting op roerende goederen 3% of 7% bedraagt.²⁰⁷ Het verschuldigde tarief is afhankelijk van de verwantschap tussen de schenker en de verkrijger. Indien het om een verkrijging in rechte lijn (of gelijkgesteld) gaat, of indien de verkrijging

²⁰¹ Art. 2.7.1.0.10 VCF

²⁰² *Hand.* VI.Parl. comm. Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie 2019-2020, 21 januari 2020, nr. C84, 3-5.

²⁰³ *Hand.* VI.Parl. comm. Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie 2019-2020, 16 juni 2020, nr. C219, 11-15.

²⁰⁴ *Vr. en Antw.* VI.Parl., Vr. nr. 14, 21 oktober 2019, (M. VANDE REYDE, antw. M. DIEPENDAELE).

²⁰⁵ Vlaams regeerakkoord, 295.

²⁰⁶ Het is namelijk onmogelijk om op het moment van de schenking met zekerheid te weten dat de schenker nog 4 jaar zal leven.

²⁰⁷ Ter volledigheid dient opgemerkt te worden dat er voor schenkingen aan een stichting, vzw of een andere begunstigde opgenomen in artikel 2.8.4.1.1 §3 VCF een verlaagd tarief van toepassing is van 5,5%.

tussen partners is, zal een belasting van 3% verschuldigd zijn. Indien het om een ander verwantschap gaat is 7% verschuldigd.

Indien men ervoor kiest om via een bank- of handgift roerende goederen te schenken, is men niet verplicht om deze schenking te registreren en is deze dus vrij van registratierechten. Maar bovenstaand voorstel zal hier wel een fiscale rechtsonzekerheid veroorzaken van 4 jaar.

Deze nieuwe regel zou ingaan vanaf 2021.²⁰⁸ Er zijn echter nog heel wat vragen in afwachting van het decreet. Zo is het relevant om te weten of de inwerkingtreding al dan niet gekoppeld zal worden aan de overlijdensdatum of aan de datum van de schenking.²⁰⁹ De minister kondigde reeds aan in zijn beleidsnota dat hij het maximum van rechtszekerheid wil bieden aan mensen die iets geschonken hebben. Hierdoor leeft binnen de rechtsleer de hoop dat deze enkel van toepassing zal zijn op de nieuwe schenkingen, om zo rechtszekerheid te behouden voor schenkingen die het gevolg waren van successieplanning uit een recent verleden.²¹⁰ De minister bevestigde wel al, dat bij de niet-geregistreerde schenking van een familiebedrijf de verdachte periode van 7 jaar²¹¹ niet verhoogd zal worden.²¹²

Ook de verlenging van de verdachte periode was niet terug te vinden in de voorstellen uit de verkiezingsprogramma's. CD&V stelde wel dat men na een evaluatie van de recente hervormingen de erf- en schenkbelasting waar nodig wou bijsturen om de Vlaamse fiscaliteit doelmatiger en rechtvaardiger te maken,²¹³ maar het is toch wat kort door de bocht om bovenstaande maatregel hieronder te plaatsen.

Mobiliteit

1. Vergroening wagenpark

De Vlaamse regering wil de aanschaf van een nieuwe milieuvriendelijke wagen fiscaal aantrekkelijker maken door de invoering van de nieuwe Europese verbruiks- en emissietest in 2021. Er is geen sprake van een verhoging van de belastingdruk.

N-VA wou de verkeersfiscaliteit vergroenen op basis van de daadwerkelijke uitstootcijfers,²¹⁴ terwijl CD&V en Open Vld dit niet hadden opgenomen in hun programma.

²⁰⁸ Beleidsnota: Financiën en Begroting 2019 – 2024, *Parl. St.* VI.Parl. 2019-2020, nr. 140/1

²⁰⁹ M. AERTS en M. DELBROEK, “Vlaanderen wijzigt erfbelasting: een renovatie zonder plan”, *Juristenkrant*, 2020, afl. 406, 12-13.

²¹⁰ A. AYDOGAN, “Verstrenge ficiteiebepaling *post factum*: rechtszekerheid zegeviert (met betrekking tot oud sterfhuisbeding), *Successierechten. Nieuwsbrief*, 2020, afl.2, 1-5.

²¹¹ Art. 2.7.1.0.5, §2 VCF.

²¹² *Vr. en Antw.* VI.Parl., Vr. nr. 26, 21 oktober 2019, (K. SCHRYVERS, antw. M. DIEPENDAELE).

²¹³ Verkiezingsprogramma CD&V, 139.

²¹⁴ Verkiezingsprogramma N-VA, 65.

2. Optimaliseren kilometerheffing vrachtwagens.

De Vlaamse regering wil de inkomsten van de kilometerheffing voor vrachtwagens verhogen.²¹⁵ Hiervoor wil ze onderzoeken of dit kan door van de belasting een retributie te maken. De huidige kilometerheffing uitbreiden naar personenwagens staat niet in het regeerakkoord.

CD&V stelde in haar verkiezingsprogramma voor om de kilometerheffing voor vrachtwagens te optimaliseren om sluipverkeer te vermijden en nachtleveringen te stimuleren,²¹⁶ terwijl N-VA zich voorstander toont om de kilometerheffing uit te breiden naar alle voertuigen, weliswaar gedifferentieerd naar plaats, tijdstip en milieukeurmerken van het voertuig.²¹⁷ Wel benadrukt de N-VA dat er geen sprake kan zijn van een belastingverhoging, aangezien in ruil men de belasting op inverkeerstelling en de jaarlijkse verkeersbelasting zou afschaffen. Open Vld is tegen het systeem van rekeningrijden, en prefereert een tol op filegevoelige plaatsen en momenten.²¹⁸

Innovatie

1. Continuïteit bestaande voordelen

De Vlaamse regering wil innoverende bedrijven fiscaal ondersteunen. Daarom worden instrumenten zoals de win-win-lening behouden.

Varia

1. Jobbonus²¹⁹

De regering wil werken meer doen lonen. Dit wil men bereiken door het invoeren van een Vlaamse jobbonus. Mensen met een bescheiden inkomen uit arbeid zullen met andere woorden netto meer verdienen. De jobbonus bedraagt op jaarbasis minimaal 600 euro (bij voltijdse tewerkstelling) voor mensen²²⁰ met een brutomaandloon van maximaal 1.700 euro. De jobbonus zal dan gradueel verlagen tot nul euro voor een brutowedde van 2.500 euro en meer.

De jobbonus is één van de activerende maatregelen die de Vlaamse regering neemt om in de komende legislatuur 120.000 extra Vlamingen aan het werk te krijgen. Op die manier hoopt men de werkzaamheidsgraad op te trekken tot 80%. De jobbonus ligt in lijn met de

²¹⁵ Art. 2.4.1.0.1. VCF

²¹⁶ Verkiezingsprogramma CD&V, 77.

²¹⁷ Verkiezingsprogramma N-VA, 65.

²¹⁸ Verkiezingsprogramma Open Vld, 28-29.

²¹⁹ Vlaams regeerakkoord, 69.

²²⁰ Dit is de term gebruikt in het regeerakkoord. Het valt dus af te wachten in het decreet of naast werknemer ook zelfstandigen hier aanspraak op zullen kunnen maken.

lastenverlaging die VOKA voorstelde in haar verkiezingsmemorandum, al stelde VOKA wel een lastenverlaging van 100 euro per maand voor, voor elke brutowedde van minder dan 2.500 euro.²²¹ De academische wereld is verdeeld over dit idee. Econoom Stijn Baert noemt het de meest doelmatige manier om loonlastenverlagingen door te voeren.²²² Kritiek komt er van o.a. Wim Van Lancker, onderzoeker in het centrum voor Sociologisch Onderzoek, die stelt dat deze maatregelen niet noodzakelijk helpt in de strijd tegen armoede, aangezien een stijging van de tewerkstelling niet automatische betekent dat de armoede zal dalen.²²³ Wel is het zo dat in gezinnen waar niemand werkt, een activeringsbeleid noodzakelijk is.

De regering engageert zich om een ontwerp van decreet in te dienen in het najaar van 2020, zodat de voorziene inwerkingtreding in 2021 niet in het gedrang komt.²²⁴

In het verleden had de Vlaamse overheid de jobkorting,²²⁵ die een forfaitaire korting voorzag op de gewestelijke opcentiemen die verrekenbaar maar niet teruggeefbaar was.²²⁶ Deze jobkorting was actief van AJ 2008 tot en met AJ 2011.²²⁷ Ze werd afgeschaft omdat de Europese Commissie indertijd kritiek op de Vlaamse jobkorting omdat ze discriminerend was.²²⁸ Ze werd namelijk niet toegekend aan Belgische Niet-Inwoners, doordat het Vlaams Gewest geen bevoegdheid heeft in de BNI.²²⁹

Opmerkelijk is wel dat toen VOKA in 2018 pleitte voor een belastingverlaging voor laaggeschoolden het kabinet-Muyters²³⁰ reageerde dat een terugkeer van de jobkorting niet op tafel lag aangezien de jobkorting niet werkte.²³¹ Dat de jobbonus geen exacte kopie wordt van de jobkorting, is ondanks de zeer beperkte info die voor het moment beschikbaar is, reeds duidelijk. Waar de jobkorting een forfaitair bedrag gaf aan alle belastingplichtigen uit het

²²¹ VOKA, “Durf kiezen, Durf ondernemen”, 2019, www.durfkiezen.be/assets/build/images/files/VokaPaper-Verkiezingsmemorandum_Vlaams.pdf, 11.

²²² S. BAERT, “Onze Vlaamse arbeidsmarkt: waarom we moeten doen wat we moeten doen (en wat we kunnen doen)!” , *Over.Werk*, 2019, 100-107.

²²³ W. VAN LANCKER, “Een armoedig akkoord: Wim Van Lancker ziet in het Vlaamse regeerakkoord vooral maatregelen die de strijd tegen armoede moeilijker maken.”, *De Standaard*, 3 oktober 2019, 40

²²⁴ Beleidsnota: Financiën en Begroting 2019 – 2024, *Parl. St.* VI.Parl. 2019-2020, nr. 140/1.

²²⁵ Deze was actief van inkomstenjaar 2007 tot 2011.

²²⁶ Voor meer info zie: J. WELLENS, “Vlaamse regering geeft korting op de Personenbelasting”, *Fisc.Act.* 4 oktober 2006, 6-9.

²²⁷ Art. 86-87 Decr.VI houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2011 van 23 december 2010, *BS* 31 december 2010.

²²⁸ *Hand.* VI.Parl. Comm. voor algemeen beleid, financiën en begroting 2007-2008, 10 juni 2008, C279/FIN13, 1-5.

²²⁹ Dit is niet veranderd in de zesde staatsvorming zie: Art. 7 BFW.

²³⁰ Phillippe Muyters was in 2010 Vlaams Minister van Financiën, begroting en werk, en in 2018 Vlaams minister van Werk.

²³¹ BELGA, “Muyters plant niet meteen een terugkeer van de jobkorting”, 2018, www.knack.be/nieuws/belgie/muyters-plant-niet-meteen-een-terugkeer-van-de-jobkorting/article-belga-1394087.html .

Vlaams gewest, die onderworpen waren aan de PB, met een activiteitsinkomen van meer dan €5.500 per jaar, zal de jobbonus enkel beschikbaar zijn voor de laagste lonen.

De nieuwe jobbonus komt bovenop de reeds bestaande de federale werkbonus. De werkbonus bestaat sinds 2005, maar is eigenlijk gebaseerd op het systeem van vermindering van werknemersbijdragen dat sinds 1 januari 2000 van kracht was.²³² De werkbonus genereert wel een beduidend hoger voordeel voor de belastingplichtige dan de jobbonus.²³³ Tot slot is het belangrijkste verschil de kwalificatie, waar de werkbonus een verlaging van de persoonlijke bijdragen van de sociale zekerheid is, zal de jobbonus een gewestelijke forfaitaire korting of gewestelijke forfaitaire belastingvermindering zijn.

In alle verkiezingsprogramma's pleit men ervoor dat werken moet lonen.²³⁴ In het verkiezingsprogramma van de N-VA pleit men voor een verdere verlaging van de lasten op arbeid.²³⁵ Bij de voorstellen is er weliswaar geen jobbonus (of vergelijkbaar systeem) terug te vinden. De partij had wel een verlaging van de Vlaamse opcentiemen voorgesteld.²³⁶ CD&V wou een gerichte of versterkte lastenverlaging voor langdurig werkzoekenden.²³⁷ Daarnaast had de partij het in het programma ook over rechtvaardige en duurzame fiscaliteit die gebruikt moet worden voor de verlaging van de loonkost, met bijzondere aandacht voor de lagere lonen.²³⁸ Open Vld, had in haar verkiezingsprogramma wel een maatregel staan die op de jobbonus lijkt. De partij stelde een gerichte jobstimulans voor, die aan de lagere inkomens gemiddeld 1000 euro extra per jaar te geven.²³⁹

2. Dienstencheques ²⁴⁰

De regering wil systeem van de dienstencheques vrijwaren met een fiscale aftrek van 20%.

²³² SOCIALE ZEKERHEID, "Administratieve instructies RSZ - 2020/1: De bijdrageverminderingen Werkbonus", 2020, www.socialsecurity.be/employer/instructions/dmfa/nl/latest/instructions/deductions/workers_reductions/workbonus.html.

²³³ Door de overschrijding van de spilindex (en de bijhorende indexatie) krijgen sinds 1 maart 2020 brutolonen van 1.647,49 of minder de volledige federale werkbonus. Deze wordt voor hogere lonen stelselmatig afgebouwd, tot bruto maandlonen van meer dan 2.611,78 euro. Het bedrag van de federale werkbonus is beduidend hoger. Het gaat hier voor arbeiders om 222,10 euro per maand, en voor bedienden om 205,65 euro per maand. De Vlaamse jobbonus zal dus een aanvulling hierop zijn met 50 euro of minder.

²³⁴ Verkiezingsprogramma N-VA, 26 ; Verkiezingsprogramma CD&V, 95 ; Verkiezingsprogramma Open Vld, 6.

²³⁵ Verkiezingsprogramma N-VA, 33.

²³⁶ Verkiezingsprogramma N-VA, 35.

²³⁷ Verkiezingsprogramma CD&V, 101.

²³⁸ Verkiezingsprogramma CD&V, 117.

²³⁹ Verkiezingsprogramma Open Vld, 6.

²⁴⁰ Vlaams regeerakkoord, 295

Het was intellectueel eerlijker geweest om te schrijven dat de regering de aftrekbaarheid verlaagde van 30% naar 20%.²⁴¹ De wijziging gaat in vanaf aanslagjaar 2021. Cheques die aangekocht zijn in 2019, maar pas gebruikt worden in 2020, zullen nog genieten van de 30% aftrekbaarheid, doordat de werkelijke betaling relevant is, en niet het moment van de dienstprestatie.²⁴² De regering heeft wel rekening gehouden met de beperkte negatieve budgettaire impact door de extra aankopen van dienstencheques op het einde van 2019.²⁴³ De regering is er verder van overtuigd dat ondanks deze verlaging, het systeem van dienstencheques populair zal blijven omdat zowel de lage prijs als het plafond ongewijzigd blijven.

Door deze wijziging is het fiscaal voordeel van een dienstencheque vanaf AJ21 in elk gewest anders. In het BHG bedraagt de belastingvermindering 15%, in het Vlaams Gewest 20% en in het Waalse Gewest 30%.

Deze verlaging was niet terug te vinden in de verkiezingsprogramma's van de coalitiepartners. Het programma van de N-VA verklaarde wel dat ze willen onderzoeken om het systeem uit te breiden.²⁴⁴

Onroerende voorheffing

Dit is één van de oneigenlijke gewestelijke belastingen.²⁴⁵

1. Automatisering vrijstelling onroerende voorheffing sportinfrastructuur²⁴⁶
De vrijstelling bestond al, maar de regering wil met de automatisering ervan de drempel voor investeringen in sportinfrastructuur te verlagen. De minister verklaarde in zijn beleidsnota dat deze automatisering afhankelijk is met de timing voor de hervorming van de sportinfrastructuur databank.²⁴⁷ De Vlaamse Belastingdienst zal namelijk over de nodige informatie moeten beschikken om deze vrijstelling automatisch toe te kennen.²⁴⁸

Deze maatregel stond in geen enkel verkiezingsprogramma.

²⁴¹ Programmadecreet bij de begroting 2020, *BS 30 december 2019*.

²⁴² Art. 145/21 WIB

²⁴³ Ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2020, *Parl. St. VI.Parl. 2019-2020*, nr. 152/1

²⁴⁴ Verkiezingsprogramma N-VA, 26.

²⁴⁵ Zie 26.

²⁴⁶ Vlaams regeerakkoord, 182.

²⁴⁷ Beleidsnota: Financiën en Begroting 2019 – 2024, *Parl. St. VI.Parl. 2019-2020*, nr. 140/1

²⁴⁸ De informatie is op dit moment in handen van Sport Vlaanderen.

2. Beperking vrijstelling onroerende voorheffing voor openbare erediensten of vrijzinnige dienstverleningen ²⁴⁹

Enkel erkende lokale geloofsgemeenschappen zullen nog in aanmerking komen voor de vrijstelling.

Deze maatregel stond in geen enkel verkiezingsprogramma.

3. Verlenging en beperking gewestelijk belastingkrediet onroerende voorheffing ²⁵⁰

De regering wou vanaf AJ 2020 het belastingkrediet voor rechtspersonen in de onroerende voorheffing beperken tot het deel van materieel en outillage, en heeft dit ondertussen ook geïmplementeerd.²⁵¹

De SERV betreurde in haar advies de beperking, waardoor gebouweninfrastructuur en gronden van ondernemingen niet langer kunnen genieten van het belastingkrediet.²⁵² De regering stelde echter dat het niet abnormaal is dat na 15 jaar wordt nagegaan of die maatregel nog wel verantwoord is.²⁵³ Daarnaast wijst de regering op de beperkte impact, aangezien het grootste gedeelte van de kost bestaan uit opcentiemen van steden en gemeenten, welke verschuldigd blijven.

De beperking stond in geen enkel programma, al pleitte Open Vld wel expliciet voor een verlenging van de vrijstelling voor materieel en outillage.²⁵⁴

Onderwijs

1. Fiscaal gunstig kader voor investeringen.

De Vlaamse regering wil de innovaties van bedrijven meer terugvinden in de school. Onder andere IT-toepassingen kunnen het leerproces versterken en verbeteren. Om bedrijven te ondersteunen bij deze investeringen, wil men hiervoor een fiscaal gunstig kader ontwikkelen. De tekst specificeert weliswaar niet hoe dit kader er uit zou zien.

Op het einde van de vorige legislatuur heeft de Vlaamse regering echter reeds een voorstel gedaan tot het invoeren van enkele fiscale stimuli.²⁵⁵ Indien men de implementatie van deze voorstellen beoogt, gaat het om volgende fiscale maatregelen:

²⁴⁹ Vlaams regeerakkoord, 272.

²⁵⁰ Vlaams regeerakkoord, 296.

²⁵¹ Art. 30 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

²⁵² Adv. SERV, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 157.

²⁵³ MvT, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 21.

²⁵⁴ Open Vld verkiezingsprogramma, 8.

²⁵⁵ *Hand.* VI.Parl. comm. Onderwijs 2018-2019, 18 oktober 2018, nr. C19, 37-40.

- Verhoging van het afschrijvingspercentage voor ICT en technologische apparatuur die door een bedrijf aan een school geschonken wordt.
- Taxshelter voor onderwijsinnovatie. Net zoals bij andere taxshelters²⁵⁶ zal de gift van het bedrijf dadelijk en voorwaardelijk fiscaal aftrekbaar zijn. De aftrek is pas definitief verworven in het jaar dat de investering werkelijk is gerealiseerd.
- Giften aan alle onderwijsinstellingen worden fiscaal aftrekbaar in de personenbelasting. Dit is een uitbreiding van het huidige systeem, dat enkel giften voor het hoger onderwijs omvat.

Samenwerking andere niveaus

1. Vlaams standpunt EU

De Vlaamse regering wil dat ook op OESO-niveau de strijd tegen fiscale dumping moet worden opgevoerd.²⁵⁷

Dit standpunt stond niet neergeschreven in de verkiezingsprogramma's van de coalitiepartners.

Federale overheid

Fiscale bevoegdheden

De Belgische grondwetgever heeft geen uitdrukkelijke of systematische opsomming van de bevoegdheden voor de federale overheid voorzien.²⁵⁸ In 1977 was er wel een wetsontwerp dat een negatieve omschrijving van de bevoegdheden voorzag,²⁵⁹ maar dit wetsontwerp zou sneuvelen met de val van de regering Tindemans II. Door de latere staathervormingen is deze lijst niet meer actueel, maar in die lijst stond wel dat het fiscale beleid tot de bevoegdheden van de federale overheid behoorde. Zoals reeds uiteengezet in bovenstaande deel over de deelstaten hebben in de loop der jaren de deelstaten ook fiscale bevoegdheden verworven.

Fiscaliteit is bijzonder binnen het Belgisch Grondwettelijk recht, aangezien dit de enige integraal concurrerende bevoegdheid is.²⁶⁰ De federale overheid kan namelijk via een gewone wet, de belastingbevoegdheid van deelstaten beperken.

²⁵⁶ Art. 194ter WIB

²⁵⁷ Vlaams regeerakkoord, 155.

²⁵⁸ K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, xxiv + 892 p.

²⁵⁹ Parl. St. Kamer 1977-78, nr. 461/1, 54.

²⁶⁰ K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, xxiv + 892 p.

Federale regering

De vorming van een federale regering verliep bijzonder moeizaam. Verschillende kopstukken werden door de koning belast om op zoek te gaan naar partijen voor de vorming van de federale regering. Hoewel er verschillende mogelijkheden waren, zoals onder meer paars-geel en paars-groen, slaagde men er lange tijd niet in om een regering te volgen. De coronacrisis zou de formatie echter in een stroomversnelling brengen. Nadat in het weekend van 15 maart een poging tot de vorming van een noodregering faalde, ontstond er een politiek akkoord waarin de huidige regering in lopende zaken, bestaande uit MR, Open Vld en CD&V, een minderheidsregering zou worden met volheid van bevoegdheid, dankzij de steun van enkele oppositiepartijen. Op donderdag 19 maart kreeg de regering Wilmès II het vertrouwen in de kamer.²⁶¹

Deze regering is echter om verschillende redenen geen ‘normale’ regering. Zo werd deze regering zoals gezegd gevormd in volle coronacrisis en als onderdeel van het politieke akkoord heeft deze regering maar één taak: het aanpakken van de coronacrisis. Er werd dan ook geen regeerakkoord geschreven, zoals in normale omstandigheden. De premier legde wel een regeerverklaring af, maar de maatregelen die de ploeg zal nemen, komen er naar aanleiding van een pandemie. Gezien het uitzonderlijke programma was de regeerverklaring dan ook beperkt tot amper 10 minuten.²⁶²

De regering heeft het vertrouwen gekregen tot september, al kan opgemerkt worden dat door een motie van wantrouwen het vertrouwen ook vroeger kan worden stopgezet.

Aangezien de regering Wilmès II zich enkel toelegt op het bestrijden van de coronacrisis, is een analyse van fiscale maatregelen binnen dit onderzoek niet wenselijk. De regeerverklaring spreekt daarenboven niet eens van fiscale initiatieven. De fiscale initiatieven die in tussentijd werden genomen waren steeds in het kader van deze gezondheids crisis, of werden op basis van parlementaire meerderheden gestemd. Een volwaardige regering is er dus niet, waardoor een vergelijking met de verkiezingsprogramma's van de meerderheidspartijen dan ook een beperkte waarde zou hebben. Dit ligt ook in lijn met de analyses van de deelstaatregeringen, waar enkel gekeken werd naar de maatregelen die vermeld stonden in de regeerakkoorden. Elke regering heeft namelijk ook maatregelen in het kader van de COVID-19 crisis genomen, deze vallen weliswaar buiten dit onderzoek.

²⁶¹ *Hand.* Kamer 2019-2020, 19 maart 2020, nr. PLEN031, 1-2

²⁶² *Hand.* Kamer 2019-2020, 17 maart 2020, nr. PLEN029, 1-5.

Op dit moment zijn er gesprekken aan de gang voor de vorming van een nieuwe federale regering, met meer zetels dan de huidige ploeg. Indien deze regering gevormd zal worden, zal deze hoogstwaarschijnlijk ook een relancebeleid bevatten, waardoor een analyse van de fiscale maatregelen wenselijk is. Al dient opgemerkt te worden dat gezien de omstandigheden een vergelijking met de verkiezingsprogramma's minder relevant zal zijn. De economische omstandigheden van vandaag zijn namelijk fundamenteel anders dan tijdens de campagne.

Maatschappelijke en juridische noden

Het is de gezondheids crisis die op dit moment de belangrijkste maatschappelijke noden van de samenleving naar boven brengt. Deze pandemie is van ongekende vorm, waardoor tal van maatregelen genomen worden. Het is uiteraard een situatie die in geen enkel verkiezingsprogramma naar voor kwam, wat perfect begrijpelijk is.

Desalniettemin zijn er enkele noden die reeds voor deze gezondheids crisis gekend waren, en waarvan de politieke partijen op de hoogte zouden moeten zijn. Volgende problematieken zullen achtereenvolgens besproken worden: de belastingbevoegdheid, het kadastraal inkomen, toenemende files en de verschuldigde successierechten voor niet-bloedverwanten.

De Vlaamse en Franse Gemeenschap hebben zoals eerder besproken nog steeds een belastingbevoegdheid die niet-uitvoerbaar is.²⁶³ Men zou dan ook in de volgende herziening van de BFW een keuze moeten maken. Of men lost het probleem op en geeft de gemeenschappen een uitvoerbare belastingbevoegdheid, of men schrapt de gemeenschappen in Art. 170, §2. Op die manier zou de fiscale bevoegdheidsverdeling op zijn minst duidelijk geformuleerd zijn in de Grondwet. Indien er een politieke meerderheid zou zijn om dit artikel te wijzigen, moet het parlement artikel 170 wel voor herziening vatbaar verklaren.

Ook de problematiek van het Kadastraal Inkomen is tot op heden niet opgelost. Het is namelijk vrij evident om te stellen dat het KI een hopeloos verouderde indicator is.²⁶⁴ Aangezien het KI gebruikt wordt om o.a. de verschuldigde onroerende voorheffing te gebruiken heeft dit als gevolg dat er van fiscale rechtvaardigheid in deze weinig sprake is. Uit een analyse van de verkiezingsprogramma's van de meerderheidspartijen blijkt echter nergens dat dit een prioriteit is. Tenzij men dit natuurlijk binnen de algemene terminologie eerlijke fiscaliteit heeft geplaatst. Door het ontbreken van een volwaardige federale regering, was het

²⁶³ B. PEETERS en N. PLETS, "Fiscale aspecten van de zesde staatshervorming: Nieuwe perspectieven voor de gewesten eens de gordiaanse bevoegdheidsknoop is ontward", *AFT* 2014, 5-44.

²⁶⁴ K. JANSSENS, "Fiscaliteit in niemandsland", *Fisc.Act.* 2020, afl.1, 1-9.

natuurlijk onmogelijk om hier een wijziging te verwachten, aangezien dit een federale bevoegdheid is. Desalniettemin onderzoekt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om niet langer het KI als grondslag te gebruiken voor de onroerende voorheffing. Voorlopig blijft het bij onderzoeken, aangezien de kosten voor een nieuwe grondslag volledig ten laste van het Gewest zouden zijn.²⁶⁵

Uit het jaarrapport van het Vlaams Verkeerscentrum blijkt dat het autoverkeer in 2019 met 0,4% toenam op weekdays en met 1,1% in het weekend. Het extra verkeer komt er ook vooral bij in de spitsuren, wat de verzadiging van de verkeersknooppunten alleen maar versterkt. Hierdoor stellen heel wat economen al lang een kilometerheffing voor.²⁶⁶

Transporteconoom Klaas De Brucker stelt dat indien één gewest de kilometerheffing zou invoeren dit kan lijden tot een groter draagvlak in andere gewesten omwille van het Nash-evenwicht.²⁶⁷ Door zelf geen rekeningrijden in te voeren, zijn de eigen inwoners immers slechter af als een ander gewest wel rekeningrijden heeft ingevoerd. Indien bijvoorbeeld Brussel dit alleen zou invoeren zou een Vlaming die in Brussel werkt met de wagen zowel Vlaamse verkeersbelasting als Brusselse kilometerheffing dienen te betalen.

Het is natuurlijk handiger als de verschillende regeringen met elkaar in gesprek gaan zodat ze een gelijktijdig een gezamenlijk systeem kunnen invoeren. Op die manier kan een dubbele belasting voor alle inwoners vermeden worden. Hier kan natuurlijk opgemerkt worden dat het misschien handiger geweest was als deze bevoegdheid niet was geregionaliseerd. Op die manier zou er een keuze gemaakt kunnen worden die voor alle Belgen dezelfde is.

Successierechten zijn in de rechte lijn en tussen partners in de drie Gewesten niet onoverkomelijk hoog. Dit kan echter niet gezegd worden van de tarieven voor personen in de zijlijn, en al zeker niet voor personen zonder bloedverwantschap.²⁶⁸ Hier zien we op het Vlaams niveau een verbetering door de invoering van de vriendenerfenis. Dit lijkt een eerste stap in de goede richting, maar tegelijk heeft men door het fiscale voordeel uit de duo-legaten te halen, ervoor gezorgd dat de fiscale planning ingewikkeld is voor personen die willen erven aan niet-bloedverwanten. Bij de andere gewesten werd deze problematiek zelfs niet

²⁶⁵ *Hand. Br.Parl Comm. voor de financiën en de algemene zaken. 2019-2020, 9 maart 2020, IV COM/81, 17-29.*

²⁶⁶ B. DE BORGER en S. PROOST, “Superslim rekeningrijden voor dummies”, *Leuvense Economische Standpunten (Short)* 2019, afl. 175.

²⁶⁷ K. DE BRUCKER, “Gewestelijke invoering van rekeningrijden is niet zinvol en kan hoogstens een tussenoplossing zijn”, www.knack.be/nieuws/belgie/gewestelijke-invoering-van-rekeningrijden-is-niet-zinvol-en-kan-hoogstens-een-tussenoplossing-zijn/article-opinion-1505931.html.

²⁶⁸ M. MAUS en P. SMEYERS, “Dubbele belasting bij successierechten. Nog steeds een realiteit?”, *Not.Fisc.M.* 2020, Afl. 1-2, 51-61.

aangehaald, laat staan opgelost. Gezien de krappe budgettaire tijden, valt het ook te betwijfelen of regeringen de financiële mogelijkheid zullen hebben om de tarieven voor niet-bloedverwanten grondig naar beneden te brengen.

Conclusie

Dat elke regering zijn eigen accenten legt is logisch. Naast het feit dat elke deelstaat zijn eigen noden heeft, zijn er door de Belgische kieskringen verschillende partijen per taalgroep. Dit resulteert in eigen programma's en voorstellen, die normaliter de basis zijn bij het opstellen van een regeerakkoord. Naast de verkiezingsprogramma's kijken de beleidsmakers regelmatig naar wat de collega's uit andere regeringen invoeren. Indien het bijvoorbeeld om vernieuwende fiscale stelsels gaat, zal het Vlaams Gewest vaak een pioniersrol vervullen, waarna het Brusselse en Waalse gewest de idee overnemen, weliswaar met eigen accenten.²⁶⁹ En ook in dit onderzoek kan opgemerkt worden dat het Vlaamse Gewest veel meer gebruikmaakt van haar fiscale autonomie, wat uiteraard niet wil zeggen dat de Vlaamse regering zelf niet kijkt naar andere Gewesten. Zo schafte het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de woonbonus al af in 2017.

De regeerakkoorden die gesloten werden na de verkiezingen uit 2019 bevatten vooral heel veel aankondigingen, waarbij cijfers vaak ontbreken. De regeerakkoorden geven een idee van welke richting men uit wil, maar de impact van de maatregelen is moeilijk in te schatten indien men onvoldoende concreet is. Daarnaast valt het op dat bij de voorstellen zelden een timing gegeven wordt. Eenzelfde analyse kan gemaakt worden bij de verkiezingsprogramma's van de meerderheidspartijen.

Hoewel binnen de Belgische democratie het legaliteitsbeginsel gerespecteerd is, moet vastgesteld worden dat de idee achter dat beginsel steeds meer wordt uitgehold. Zo stond geen enkele 'negatieve'²⁷⁰ fiscale maatregel van de Vlaamse regering in de verkiezingsprogramma's. De partijen pakken graag uit met voorstellen waarbij de belastingen dalen, of met vage omschrijvingen zoals 'een eerlijkere fiscaliteit'. Concrete bedragen worden zelden meegegeven in de verkiezingsprogramma's.²⁷¹ Daartegenover staat het stilzwijgen over elke maatregel die extra fiscale inkomsten moet genereren, met uitzondering van een

²⁶⁹ N. GEELHAND DE MERXEM en B. MEDAER, "Dertig jaar registratie- en successierechten in Vlaanderen", *Not.Fisc.M.* 2020, Afl. 1-2, 41-50.

²⁷⁰ Negatief als in verhoging belasting of de beperking of afschaffing van belastingvoordelen.

²⁷¹ Een uitzondering op de regel is Open Vld die in haar programma bij de meeste fiscale voorstellen enkele cijfers meegaf.

taks op webreuzen. Toevallig of niet, een belasting die grotendeels ten laste zou zijn van bedrijven met hun maatschappelijke zetel in Silicon Valley.

Deze situatie is betreurenswaardig, aangezien men op die manier elke fiscaal debat in aanloop naar de verkiezingen uit de weg gaat. Daarenboven heeft dit een impact op het volledige programma, aangezien hierdoor vaak de betaalbaarheid in het gedrang komt. Om deze reden rekent het Rekenhof een deel van de verkiezingsprogramma's na, voor de verkiezingen. Echter blijkt dit weinig indruk te maken op de partijen, gezien het fundamenteel ontbreken van cijfers in hun programma.

Deze regeringen hebben zich bij het opmaken van de regeerakkoorden op fiscaal vlak vooral gebaseerd op bestaande systemen. Men wijzigt wat aan tarieven en vrijstelling, maar nieuwe belastbare grondslagen of gloednieuwe belastingen werden niet gecreëerd. Er dient natuurlijk wel te worden opgemerkt dat de grootste wijzigingen, ondanks de grote autonomie van de deelstaten, nog steeds moeten gebeuren op het federale niveau. Zoals eerder gezegd bevindt de problematiek van het Kadastraal Inkomen zich op het federale niveau. Echter is het opvallend dat 5 jaar na de laatste staats hervorming de deelstaten weinig vernieuwingen doorvoeren. Men legt wel degelijk eigen accenten, maar een vernieuwend beleid kan het niet genoemd worden.

Ook maken de deelstaten nauwelijks gebruik van de autonomie om juridische en maatschappelijke noden te vervullen. Uiteraard is dit slechts een analyse van de regeerakkoorden, waardoor eventueel met nieuwe maatregelen bepaalde noden vervuld kunnen worden. Al bestaat de kans dat bepaalde maatregelen uitgesteld zullen worden omwille van dalende inkomsten van de overheid.

Het worden namelijk budgettair zware tijden voor de verschillende overheden. De vele steunmaatregelen moeten gefinancierd worden, terwijl de inkomsten zullen dalen. Hierdoor bestaat het risico dat men niet alles uit de regeerakkoorden zal kunnen uitvoeren. Dit maakt de analyse op het einde van de regeerperiode niet evident. De samenleving, de economie en de wereld zijn nu eenmaal grondig veranderd omwille van deze gezondheids crisis die resulteerde in een economische crisis. Dit neemt echter niet weg dat er kritisch gekeken mag worden naar het regeerakkoord van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De regering zou niet in campagnemodus moeten zitten, dus bij voorstellen moeten cijfers komen. Het feit dat de meerjarenbegroting al enkele maanden op zich laat wachten helpt ook niet bij de perceptie.

Politici hebben het voorrecht om de fiscale wetgeving in dit land te bepalen. Zoals gezegd is deze wetgeving meer dan louter een financieringsmiddel voor de overheid. Belastingen zijn een beleidsinstrument dat de verschillende regeringen inzetten om de maatschappij te sturen; Het is dan ook jammer dat het debat rond belastingen niet transparant gevoerd kan worden, omwille van onvolledige of vage verkiezingsprogramma's. Fiscaliteit gaat iedereen aan, en is net omwille van de beleidseigenschap, een niet te onderschatten factor in het bepalen van de samenleving van morgen. Een belastingbeleid gaat namelijk vaak gepaard met keuzes, die een invloed hebben op diverse belastingplichtigen. Transparante verkiezingsprogramma's zijn bijgevolg een fundamenteel element om burgers te informeren over de fiscale visie van partijen, zodat er een weloverwogen beslissing gemaakt kan worden bij de keuze van de volksvertegenwoordigers.

Bijlage 1: Bibliografie

Wetgeving

Art. 1 GW

Art. 39 GW

Art 127 – 130 GW

Art. 134 GW

Art. 137 GW.

Art 139 GW

Art. 170 GW

Art. 177 GW

Grondwetswijziging 24 december 1970, BS 31 december 1970. Art. 145/21 WIB

Art. 1,§1 BFW

Art. 1,§3 BFW

Art. 1ter BFW

Art. 1,§2 BFW

Art. 4, §1 - §3 BFW

Art. 5/1 §2 BFW

Bijzondere wet 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS 15 augustus 1980*

Art. 3 BWHI

Art. 6 BWHI.

Bijzondere wet met betrekking tot de Brusselse Instellingen, *BS 14 januari 1989*, hierna BWBru.

Art 154bis WIB

Art. 194ter WIB

Art. 6-8 wet 23 maart 2019 tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 voor wat betreft de fiscale bepalingen van de jobsdeal, *BS 5 april 2019*

Art. 3 Wet tot wijziging van de wet van 31 december 1983 tot hervorming der instellingen voor de Duitstalige Gemeenschap, *BS 2 mei 2014*.

Art. 2.4.1.0.1. VCF

Art. 2.7.1.0.5, §2 VCF.

Art. 2.7.1.0.10 VCF

Art. 2.9.4.1.1 VCF

Art. 2.9.6.0.1 VCF

Art. 2.9.7.0.3 VCF

Art. 46bis Br.W.Reg.

Art. 87 Br.W.Reg.

Art. 86-87 Decr.VI houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2011 van 23 december 2010, *BS* 31 december 2010.

Art 35-38 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

Art. 30 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

Art. 32 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

Art. 33 Decr.VI. bij de begroting 2020 van 20 december 2019, *BS* 30 december 2019.

Decr.VI. bij de begroting 2020, *BS* 30 december 2019.

Decr.VI. 3 juli 2015 tot invoering van de kilometerheffing en stopzetting van de heffing van het eurovignet en tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, *BS* 10 augustus 2015.

Decr.W. van 28 november 2019 tot goedkeuring van de beslissing tot uitstel van de overdracht van de dienst onroerende voorheffing naar het Waalse Gewest, *BS* 9 december 2019.

Decr.W. van 22 november 2018 tot goedkeuring van de beslissing tot overdracht van de dienst onroerende voorheffing naar het Waalse Gewest, *BS* 10 december 2018.

Art. 19 en Art. 20, Decr.W. van 19 december 2019, *BS* 31 december 2019.

Dekretentwurf zur Festlegung des Haushaltsplans der Einnahmen und des allgemeinen Ausgabenhaushaltsplans der Deutschsprachigen Gemeinschaft für das Haushaltsjahr 2020, *Parl. St. D.Parl.* 2019-2020, nr. 4-HH2020/1.

Parl. St. Kamer 1977-78, nr. 461/1, 54.

Parl. St. Kamer, 1964-1965, 993/1, Bijlage A, 4.

Beleidsnota: Financiën en Begroting 2019 – 2024, *Parl. St. VI.Parl.* 2019-2020, nr. 140/1.

Entwicklung einer Standortmarke Ostbelgien für die Deutschsprachige Gemeinschaft Belgiens – Bericht, *Parl. St.* 2016-2017, 06 februari 2017.

Regierungsverklärung, *Parl.St. D.Gem.Reg.* 2019-2020.

MvT, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 26.

MvT, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 26.

Voorstel van bijzonder wet tot hervorming van de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, tot uitbreiding van de fiscale autonomie van de gewesten en tot financiering van de nieuwe bevoegdheden, *Parl.St. Kamer* 2012-2013, nr. 53-2974/001, 32.

Ontwerp van programmadecreet bij de begroting 2020, *Parl. St.* VI.Parl. 2019-2020, nr. 152/1

Ontwerp van decreet van de algemene rekening van de Vlaamse Gemeenschap en van de uitvoering van de begroting van de Vlaamse rechtspersonen zonder raad van bestuur voor het begrotingsjaar 2019, *Parl. St.* VI. Parl. 2019-2020, nr. 23-A.

Ontwerp van Decr.W. ratifiant la décision de report du transfert à la Région wallonne du service du précompte immobilier, *Parl. St.* W. Parl. 2019-2020, 63/1

Vr. en Antw. VI.Parl., Vr. nr. 26, 21 oktober 2019, (K. SCHRYVERS, antw. M. DIEPENDAELE).

Vr. en Antw. VI.Parl., Vr. nr. 153, 20 januari 2020, (S. SMEYERS, antw. M. DIEPENDAELE).

Hand. Kamer 2019-2020, 17 maart 2020, nr. PLEN029, 1-5.

Hand. Kamer 2019-2020, 19 maart 2020, nr. PLEN031, 1-2

Hand. Kamer comm. Financiën en Begroting 2019-2020, 22 oktober 2019, COM 037, 42-44 .

Hand. VI.Parl. comm. Onderwijs 2018-2019, 18 oktober 2018, nr. C19, 37-40.

Hand. VI.Parl. Comm. voor algemeen beleid, financiën en begroting 2007-2008, 10 juni 2008, C279/FIN13, 1-5.

Hand. VI.Parl. comm. Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie 2019-2020, 21 januari 2020, nr. C84, 3-5.

Hand. VI.Parl. comm. Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie 2019-2020, 16 juni 2020, nr. C219, 11-15.

Hand. W.Parl. 2019-2020, 13 september 2019, CRI 2, 1-7.

Hand. Br.Parl. 2019-2020, 18 juli 2019, I.V. nr.2., 21-24

Hand. Br.Parl. 2019-2020, 15 november 2019, IV nr.7, 47-51 .

Hand. Br.Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020, 16 december 2019, IV Com/39, 58-70.

Hand. Br. Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020, 3 februari 2020, IV Com/61, 12-18.

Hand. Br.Parl. Comm. voor de financiën en de algemene zaken 2019-2020, 17 februari 2020, IV COM/70.

Hand. Br.Parl Comm. voor de financiën en de algemene zaken. 2019-2020, 9 maart 2020, IV COM/81, 17-29.

MvT, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1, 21.

Adv. SERV, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1.

Adv. RvS, *Parl.St.*, VI.Parl. 2019-2020, 152/1.

Proposition de résolution relative à l'utilisation de la dénomination "Fédération Wallonie-Bruxelles" dans les communications de la Communauté française, *Parl.St. Fr.Parl.* 2010-2011, 205/1.

Hand. Fr.Parl Comm.de l'éducation 2017-2018, 15 mei 2018, CRIC No97-Educ.15, 12-18.

Hand. Fr.Parl. 2010-2011, 25 mei 2011, CRI No16, 45.

Art. 135 Regelement van de Kamer van volksvertegenwoordigers, Kamer.

KENNISINSTITUUT VOOR MOBILITEITSBELEID (NL), *Belastingen en heffingen in de luchtvaart*, 18 november 2010, www.kimnet.nl/publicaties/rapporten/2010/11/18/belastingen-en-heffingen-in-de-luchtvaart

Rechtspraak

GwH 17 mei 2001, nr.66/2001, overw. B.4.

GwH 13 juni 2013, nr.81/2013, overw. B.3.3

GwH 18 mei 2017, nr. 58/2017, overw. B.5.

GwH 18 mei 2017, nr. 58/2017, overw. B.4.2.

Rechtsleer

AERTS, M. en DELBROEK, M., "Vlaanderen wijzigt erfbelasting: een renovatie zonder plan", *Juristenkrant*, 2020, afl. 406, 12-13.

BAERT, S., "Onze Vlaamse arbeidsmarkt: waarom we moeten doen wat we moeten doen (en wat we kunnen doen)!", *Over.Werk*, 2019, 100-107.

BAERT, J., "De fiscale bevoegdheden" in SEUTIN, B., en VAN HAEGENDOREN, G. (eds.), *De transversale bevoegdheden in het federale België*, Brugge, die Keure, 2017.

BEHRENDT, C. en VRANCKEN, M., *Beginselen van het Belgisch staatsrecht*, X , die Keure, 2020.

BELGA, "Gatz: "Brusselse schuld van 11,2 miljard in 2025 is worstcasescenario"", 11 juni 2020, www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20200611_04988482

BELGA, "La Communauté germanophone tient son gouvernement: la coalition sortante ProDG, PFF et SP est reconduite", *Le Soir*, 29 mei 2019.

BELGA, "Muyters plant niet meteen een terugkeer van de jobkorting", 2018, www.knack.be/nieuws/belgie/muyters-plant-niet-meteen-een-terugkeer-van-de-jobkorting/article-belga-1394087.html .

BISA, Mini-Bru 2020, http://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Mini%20Bru_2020-NL-WEB.pdf

BLEUS, D., "Financieringswet draait geldkraan naar Wallonië en Brussel vanaf 2024 lichtjes toe.", *De Tijd*, 16 juli 2020.

BOUTECA, N., "Wie weegt, scoort. Maar ook in Vlaanderen?", 2 oktober 2019, www.tijd.be/opinie/algemeen/wie-weegt-scoort-maar-ook-in-vlaanderen/10167590.html.

BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING, “Gemeenschappelijke Algemene Beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschaps-commissie: Regeerperiode 2019-2024”, <https://be.brussels/over-het-gewest/de-gewestregering/akkoorden-en-besluiten>.

BUYSSE, C., “Particulieren zien woonbonus verloren gaan, rechtspersonen hun ‘korting’ OV”, *Fiscoloog* 2019, afl.1634, 3.

CD&V, “Verkiezingsprogramma CD&V Vlaamse, federale & Europese verkiezingen 2019”, <https://cdenv.be/storage/main/20190428-verkiezingscongres-28-april-2019-verkiezingsprogramma-2019-zonder-regelnummers.pdf>

DE BORGER, B. en PROOST, S., “Superslim rekeningrijden voor dummies”, *Leuvense Economische Standpunten (Short)* 2019, afl. 175.

DE BROE, L., *Vademecum Fiscale Falconis*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, XIII + 550p.

DE BRUCKER, K., “Gewestelijke invoering van rekeningrijden is niet zinvol en kan hoogstens een tussenoplossing zijn”, www.knack.be/nieuws/belgie/gewestelijke-invoering-van-rekeningrijden-is-niet-zinvol-en-kan-hoogstens-een-tussenoplossing-zijn/article-opinion-1505931.html.

DECORTE, R. en DE GROOTE, B., *Handboek Civiel Recht*, Gent, Larcier, 2011, XVIII + 755 p.

DECOUTERE, H., *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Mortsels, Intersentia, 2020, vi + 278 p.

DEFI, “Programme DÉFI pour le parlement de la région Bruxelloise. Un cadre de vie de qualité et durable”, <https://defi.eu/nos-idees/nos-programmes/>.

DELANOTE, M., MAUS, M., DESMYTTERE, F., en KIZILKILIC, A., *Basisbegrippen Fiscaal Recht*, Brugge, die Keure, 2019, 252p.

DESOMER, I. en DE VIS, J., “Financiering van de gemeenschappen en de gewesten en de fiscale autonomie van de gewesten”, in VELAERS, J., VANPRAET, J., PEETERS, Y. en VANDENBRUWAENE, W., *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 859-870.

DEVOS, C., BOUTECA, N., OSSENBLOK, K. en MOENS, P., *Belgisch Federalisme*, Gent, Academia Press, 2017, 295 p.

DEVOS, C. en BOUTECA, N., *Een plattegrond van de macht: inleiding tot politiek en politieke wetenschappen*, Gent, Academia Press, 2011, 345-388.

DEWACHTER, W., *De mythe van de parlementaire democratie*, Leuven, Acco, 2001, 18-23.

GEELHAND DE MERXEM, N. en MEDAER, B., “Dertig jaar registratie- en successierechten in Vlaanderen”, *Not.Fisc.M.* 2020, Afl. 1-2, 41-50.

GROEN, “Plan A”, http://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/themes/59a861a45ee54d10a1000000/attachments/original/1557949715/Groen_programma-2019-mei.pdf?1557949715.

HOOGHE, M., “De tanden van het parlement”, *De Standaard*, 5 november 2011, 22.

JANSSENS, K., “Fiscaliteit in niemandsland”, *Fisc.Act.* 2020, afl.1, 1-9.

MAUS, M. en SMEYERS, P., “Dubbele belasting bij successierechten. Nog steeds een realiteit?”, *Not.Fisc.M.* 2020, Afl. 1-2, 51-61.

MERGAERTS, S., “Het parlement als decreetgever”, in DE BATSELIER, N., *Levende democratie: de bocht van een parlement in de 21ste eeuw*, Tielt, Lannoo, 2004, 36-64 .

MR, “Un pays stable, prospère et innovant avec le MR c’est possible. Programme général 2019”, www.mr.be/wp-content/uploads/2019/04/MR-PROGRAMME-GENERAL-2019.pdf.

N-VA, “N-VA-verkiezingsprogramma 2019: Voor Vlaanderen. Voor Vooruitgang”, <https://www.n-va.be/n-va-verkiezingsprogramma-2019-voor-vlaanderen-voor-vooruitgang>.

ONE.BRUSSELS, “One story, One Brussels”, www.one.brussels/programma.

OPEN VLD, “Het land van de doeners. Verkiezingsprogramma 2019-2024”, <https://www2.openvld.be/verkiezingsprogramma-2019-2024/>.

PEETERS, B. en PLETS, N., “Fiscale aspecten van de zesde staatshervorming: Nieuwe perspectieven voor de gewesten eens de gordiaanse bevoegdheidsknoop is ontward”, *AFT* 2014, 5-44.

PLETS, N., “Eerste kennismaking met de gewijzigde fiscale bevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten na de vijfde staatshervorming.”, *L.R.B.* 2002, nr. 2, 77-90.

PS, “Elections régionales du 26 mai 2019: Projet de programme Wallon”, www.ps.be/Content/Uploads/Projet-de-programme-wallon.pdf.

PS, “Elections du 26 mai 2019: programme PS”, www.ps.be/Content/Uploads/Programme%20UE,%20Fe%CC%81de%CC%81ral,%20FWB.docx.

REGERING VAN DE FEDERATIE WALLONIE-BRUSSEL, “Déclaration de politique de la Fédération Wallonie-Bruxelles 2019-2024”, www.pfwb.be/le-travail-du-parlement/doc-et-pub/documents-parlementaires-et-decrets/documents/001638582.

REYBROUCK, K. en SOTTIAUX, S., *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, xxiv + 892 p.

RIEMSLAGH, J., “Russische roulette met gewestelijke belastingen : een bevoegdheidsconflict bij elke maatregel die de belastbare materie vermindert?”, *TFR* 2018, 770-779.

SOCIALE ZEKERHEID, “Administratieve instructies RSZ - 2020/1: De bijdrageverminderingen Werkbonus”, 2020, www.socialsecurity.be/employer/instructions/dmfa/nl/latest/instructions/deductions/workers_reductions/workbonus.html.

SPRUYT, E., “Het gewijzigde Vlaams verkooprecht anno 2020: van 7%/6% naar 6%/5% voor de enige woning”, *Notariaat* 2020, afl. 2, 1-9.

VAN LANCKER, W., “Een armoedig akkoord: Wim Van Lancker ziet in het Vlaamse regeerakkoord vooral maatregelen die de strijd tegen armoede moeilijker maken.”, *De Standaard*, 3 oktober 2019, 40.

- VANPRAET, J., *De latente staatshervorming*, Brugge, Die Keure, 2011, 428.
- VELVAERS, J., “De crisis van de staat en de Achillespees van het staatsrecht”, RW 2011-2012, afl. 1, 23-27
- VERLEDEN, F., “De parlementaire cohesie van de regering-Michel”, *Samenleving en Politiek* 2016, afl.8, 72-81.
- VERPEUT, D., “Waals begrotingsdecreet 2020”, *Registratierechten* 2020, afl. 1, 6-9.
- VLAAMSE REGERING, “Vlaamse Regering 2019-2024: Regeerakkoord”, 30 september 2019, www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024
- VOKA, “Durf kiezen, Durf ondernemen”, 2019, www.durfkiezen.be/assets/build/images/files/VokaPaper-Verkiezingsmemorandum_Vlaams.pdf, 11.
- WAALSE REGERING, “Déclaration de politique régionale du Gouvernement wallon 2019-2024”, www.wallonie.be/fr/actualites/declaration-de-politique-regionale-du-gouvernement-wallon-2019-2024
- WAALSE REGERING, “Déclaration de politique régionale pour la Wallonie 2019-2024”, <https://gouvernement.wallonie.be/home/publications/declaration-de-politique-regionale/publications/declaration-de-politique-regionale-du-gouvernement-wallon-2019-2024.publicationfull.html>
- WELLENS, J., “Vlaamse regering geeft korting op de Personenbelasting”, *Fisc.Act.*, 4 oktober 2006, 6-9.

Bijlage 2: Synthese

In België kunnen belastingen alleen maar worden ingevoerd door een wet, zoals vastgelegd door artikel 170 van de Grondwet. Dit legaliteitsbeginsel zorgt ervoor dat het de volksvertegenwoordigers zijn die bepalen hoe ons fiscaal recht er uitziet. Hierdoor bepalen de meeste belastingplichtigen²⁷² onrechtstreeks zelf het fiscaal systeem waarbinnen ons land functioneert. Dit is de theorie, in de praktijk stemmen mensen op partijen om diverse redenen, en hoeven er niet noodzakelijk fiscale motieven te zijn. Daarenboven kan een kiezer zijn stem niet meer aanpassen indien de partij niet uitvoert wat men op voorhand heeft aangekondigd. Die optie krijgt de kiezer pas bij de volgende verkiezingen. In dit onderzoek werden de fiscale maatregelen uit de verschillende regeerakkoorden vergeleken met de verkiezingsprogramma's van de coalitiepartners en hieruit blijkt dat de idee achter het legaliteitsbeginsel niet echt gerespecteerd werd.

Uit het onderzoek blijkt dat bijna alle fiscale maatregelen die werden vermeld in de verkiezingsprogramma's passen binnen de categorie: belastingverlagingen. Het lijkt er dus op dat partijen via hun verkiezingsprogramma kiezers proberen te lokken met fiscale incentives. Opvallend is wel dat weinig van deze voorstellen concrete cijfers bevatten. Dit maakt het voor een kiezer moeilijk om te analyseren wat de partij eigenlijk wil realiseren. Zo is de verlaging van successierechten weinig zeggend indien men geen concrete percentages aan het voorstel heeft toegevoegd. Op deze manieren gaan partijen elk fiscaal debat uit de weg, en kan er geen sprake zijn van transparantie.

Daarenboven maakt men in verkiezingsprogramma's soms gebruik van vage omschrijvingen. Zo is een verlaging van de belasting op arbeid een doelstelling die op diverse manieren bereikt kan worden. Indien men bijvoorbeeld enkel in de hoogste belastingschaal een aanpassing zou aanbrengen, zullen de lage inkomens hier geen voordeel uit halen. Ook dit maakt het voor kiezer moeilijk om fiscaal de 'juiste' keuze te maken.

Door de verschillende staatshervormingen zijn de fiscale bevoegdheden verdeeld binnen het federale België. Zo beschikken de deelstaten (Gewesten en Gemeenschappen) over een zekere fiscale autonomie. Bij de Gemeenschappen dient opgemerkt te worden dat de Vlaamse en de Franse Gemeenschap echter te maken hebben met een niet-uitvoerbare belastingbevoegdheid omwille van de moeilijkheden die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met zich meebrengt.

²⁷² Niet elke belastingplichtige beschikt over stemrecht. (vb: Niet-inwoners kunnen onderworpen zijn aan de BNI).

De Duitstalige Gemeenschap heeft dit probleem niet, maar heeft tot op heden deze bevoegdheid nog niet gebruikt. Gewesten hebben een uitgebreidere fiscale bevoegdheid dan de Gemeenschappen en ze kunnen de belastingbevoegdheid ook uitvoeren. Hierdoor zijn de meeste wijzigingen terug te vinden bij de Gewesten.

Niet onbelangrijk is dat binnen de fiscaliteit het federale niveau de mogelijkheid heeft om via een gewone wet de fiscale bevoegdheid van deelstaten te beperken. Hoewel op dit moment de federale regering Wilmès-II in functie is, werden de maatregelen van deze regering niet besproken. Reden hiervoor is dat deze regering een minderheidsregering is die enkel steun kreeg van het parlement omdat ze de coronacrisis moest bestrijden. Dit is dan ook het enige doel van de regering, waardoor een vergelijking met de verkiezingsprogramma's irrelevant zou zijn.

Uit de fiscale analyse van de overige regeerakkoorden blijkt dat in de meeste akkoorden ook maatregelen staan die niet in de verkiezingsprogramma's zijn terug te vinden. Zo wil bijvoorbeeld de Franse Gemeenschap een fiscale aftrekbaarheid voor perstitels invoeren, wil het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de milieubelasting op parkeerplaatsen verhogen en schafte de Vlaamse regering de woonbonus af.

Daarnaast blijkt ook dat de fiscale maatregelen die in de regeerakkoorden werden vermeld, nog steeds weinig details bevatten, waardoor de impact pas kan ingeschat worden aan de hand van beleidsnota's, parlementaire vragen en decreten of ordonnanties.

Deze beperkte info heeft als gevolg dat er weinig te zeggen is over de fiscale maatregelen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In hun regeerakkoord werden heel wat maatregelen aangekondigd zoals bijvoorbeeld wijzigingen aan de registratie- en successierechten. De regering had ervoor gekozen om de maatregelen niet op te nemen in de begroting van 2020, maar deze later aan te kondigen bij de meerjarenbegroting. De regering oordeelde dat omwille van het puzzelwerk men meer tijd nodig had om deze oefening te maken. Men informeerde, tot ongenoegen van de oppositie, het parlement dat de meerjarenbegroting pas klaar zou zijn in mei. De coronacrisis heeft echter voor bijkomende vertraging gezorgd, waardoor de meerjarenbegroting pas na de zomer zal verschijnen. Hierdoor blijft het onduidelijk hoe men de maatregelen uit het regeerakkoord zal implementeren, en welke voorwaarden er aan bepaalde verlagingen gekoppeld zullen worden. Daarenboven blijkt dat de begroting voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest afstevent op een groot tekort, wat vragen oproept bij de haalbaarheid van deze voorstellen. Niet onbelangrijk is dat deze kritiek er reeds was voor de

coronacrisis, waardoor de Brusselse regering het niet implementeren van het regeerakkoord niet volledig aan de coronacrisis zal kunnen toeschrijven.

De Vlaamse regering, die zowel de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap als het Vlaamse Gewest beheert, heeft enkele van haar fiscale maatregelen ongeveer direct ingevoerd. Zo is de woonbonus beginnen uitdoven sinds 1 januari 2020 en werden vanaf diezelfde dag de registratierechten bij de aankoop van de eerste eigen woning verlaagd. Ook werden er ondertussen reeds wijzigingen doorgevoerd in de fiscale aftrekbaarheid van dienstencheques en werd het belastingkrediet voor rechtspersonen in de onroerende voorheffing beperkt tot het deel van materieel en outillage.

De regeerakkoorden blinken niet uit in het aanpakken van maatschappelijke en juridische noden. Door het ontbreken van een federale regering met een volledig programma blijft de problematiek van de niet uitvoerbare belastingbevoegdheid voor de Vlaamse en Franse Gemeenschap bestaan. Ook het zwaar verouderde kadastraal inkomen blijft van kracht. Deze indicator werkt steeds vaker fiscale onrechtvaardigheid in de hand, doordat de cijfers van oude gebouwen geen waarheidsgetrouw beeld geven. Dit is problematisch omdat het KI o.a. de verschuldigde onroerende voorheffing zal beïnvloeden. Maar ook de deelstaten lieten kansen liggen om vernieuwend beleid te voeren dat problematieken zou oplossen. Zo zijn de deelstaten het niet eens over de invoering van een intelligente kilometerheffing voor personenwagens. Nochtans hebben reeds heel wat economen aan de hand van onderzoek proberen aantonen dat dit wel degelijk een deel van de oplossing is voor de stijgende filedruk. En ook de verschuldigde successierechten voor niet-bloedverwanten, blijven bijzonder hoog. Hierdoor spreken critici van onteigening i.p.v. erfbelasting. De Vlaamse regering heeft in deze een opvallend besluit genomen: er komt een best friends-regeling die het mogelijk zal maken dat één vriend zal kunnen erven aan het tarief rechte lijn. Op details is het helaas nog wachten. Dit lijkt een stap in de goede richting, maar dezelfde regering wil het duo-legaat wijzigen door het fiscaal voordeel te verwijderen. Hierdoor verdwijnt een techniek binnen de successieplanning om vrienden te laten erven zonder hen op te zadelen met zware erfbelastingen.

Tot slot kan worden opgemerkt dat omwille van de coronacrisis en haar economische gevolgen, het aangenomen kan worden dat niet alle maatregelen uit de regeerakkoorden zullen kunnen worden uitgevoerd, aangezien de overheid te maken zal krijgen met budgettaire moeilijke tijden. De gevolgen hiervan zullen moeten worden onderzocht in verder onderzoek.